

Anne Kettunen

Taiton anatomiasta

Sanomalehtitaittojen tarkastelua

Vuoden parhaat sivut -ulkoasukilpailun voittajien kautta

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Medianomi

Viestinnän koulutusohjelma

Opinnäytetyö

22.4.2014

Tekijä Otsikko Sivumäärä Aika	Anne Kettunen Taiton anatomiasta – Sanomalehtitaittojen tarkastelua Vuoden parhaat sivut -ulkoasukilpailun kautta 47 sivua 22.4.2014
Tutkinto	Medianomi
Koulutusohjelma	Viestinnän koulutusohjelma
Suuntautumisvaihtoehto	Digitaalinen viestintä
Ohjaaja(t)	Lehtori Katri Myllylä
<p>Tämä opinnäytetyö käsittelee sanomalehtiä, niiden sivuja ja aukeamia, lehtien taittoa. Työn tavoitteena on selvittää visuaalisen suunnittelun periaatteita lehden teossa, ja tarkastella taittojen ominaisuuksia ja rakenteita. Työssä tutkitaan, miten vuosina 2010, 2011 ja 2012 Sanomalehtien Liiton ulkoasukilpailuissa yli 12 000 kappaleen levikin sarjassa voittaneet sivut ovat rakentuneet ja onko niillä mahdollisesti joitain yhtäläisyyksiä.</p> <p>Tutkimusstrategia on kvalitatiivinen eli laadullinen, ja tutkimusote deskriptiivinen eli tulkinnallinen. Aineistoa analysoidaan sekä formaalisti että sisältöä kuvailevan analyysin keinoin. Myös tekijän esitietämys ja havainnointi ovat analyysissä ja tulosten pohdinnassa tärkeässä osassa.</p> <p>Työn teoriaosuudessa käsitellään lyhyesti visuaalisen suunnittelun yleisiä periaatteita sekä sanomalehtien ulkoasun suunnittelussa huomioon otettavia seikkoja. Teoriaosuudessa hyödynnetään alan kirjallisuutta sekä sitä vähäistä tutkimusta, jota taittamisesta on tehty. Taittamisen periaatteita käsitellään erityisesti yhdysvaltalaisen alan pitkäaikaisen opettajan ja ulkoasu-uudistusten tekijän Daryl Moenin ja suomalaisen kokeneen ulkoasusuunnittelijan Lasse Rantasen ajatusten kautta.</p> <p>Opinnäytetyön tuloksissa ilmenee voittaneiden sivujen kohdalla jonkin verran yhteneväisyyttä, mutta myös se, etteivät ne ole sanomalehdille kovin tyypillisiä sivuja – erityisesti tämä tuli ilmi etusivujen kohdalla. Tuloksissa on havaittavissa myös visuaalisuuden merkityksen kasvaminen ja voimakas sisältölähtöisyys ulkoasu suunniteltaessa.</p>	
Avainsanat	taitto, ulkoasu, sanomalehti

Author Title	Anne Kettunen Anatomy of a Layout
Number of Pages Date	47 pages 22 April 2014
Degree	Bachelor of Culture and Arts
Degree Programme	Media
Specialisation option	Digital media
Instructor	Katri Myllylä, Senior Lecturer
<p>This Bachelor's thesis examines newspapers, newspaper design and layout. The aim is to study the principles of newspaper design and observe the properties and structures of layouts. This thesis examines the recent winners of an annual newspaper design competition which is organized by The Finnish Newspaper Association. It focuses on award-winning designs of the best front page and best feature pages in the category for newspapers with a circulation of more than 12 000.</p> <p>The research method is qualitative and the approach is descriptive. The design and content of the pages will be analyzed both formally and descriptively. The author's professional knowledge and observations play an important role in the analysis, as well.</p> <p>The theoretical section deals briefly with the common principles of visual and newspaper design. More specifically, the principles of newspaper design will be examined through the ideas of Daryl Moen and Lasse Rantanen who both are highly experienced professionals in a field of visual design. Layout design has not been extensively studied, but this section summarizes the main points found in professional literature and previously conducted research.</p> <p>Finally, the thesis concludes that there are similarities between the winner pages. Yet it also reveals that these pages are breaking with the conventions of newspaper layout. This is especially clear with the front pages. Overall, the results testify to a broader trend: the investment on visual design and content-oriented design is still paying off.</p>	
Keywords	newspaper design, layout, visual design

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Opinnäytetyössä käytetyistä menetelmistä	2
	2.1 Syntaktinen kuva-analyysi	3
	2.2 Sisällön tulkintaa, deskriptiivinen tutkimus ja konnotatiivinen kuva-analyysi	3
3	Lyhyesti visuaalisen suunnittelun periaatteista ja käsitteistä	4
	3.1 Peruselementeistä ja sommittelusta	5
	3.2 Opinnäytetyössä käytettäviä keskeisiä käsitteitä	7
	3.3 Lyhyesti visuaalisen suunnittelun periaatteista lehden teossa	10
	3.4 Daryl Moenin viisi periaatetta	11
	3.5 Lasse Rantasen viisi periaatetta	13
4	Sanomalehtien Liitto ja vuosien 2010–2012 suurten lehtien sarjan voittajat	14
	4.1 Sanomalehtien Liitto ja Vuoden parhaat sivut -kilpailu	16
	4.2 Etelä-Suomen Sanomat	17
	4.3 Kaleva	17
	4.4 Helsingin Sanomat	18
	4.5 Aamulehti	18
5	Vuosien 2010–2012 ulkoasukilpailun suurten lehtien sarjan voittajien tulkintaa	18
	5.1 Paras etusivu 2010, Etelä Suomen Sanomat	19
	5.1.1 Formaali sisällön analyysi vuoden 2010 parhaasta etusivusta	20
	5.1.2 Sisällönanalyysi vuoden 2010 parhaasta etusivusta	21
	5.2 Paras featuresivu 2010, Kaleva	22
	5.2.1 Formaali sisällön analyysi vuoden 2010 parhaasta featuresivusta	24
	5.2.2 Sisällön analyysi vuoden 2010 parhaasta featuresivusta	25
	5.3 Paras etusivu 2011, Helsingin Sanomat	28
	5.3.1 Formaali sisällön analyysi vuoden 2011 parhaasta etusivusta	29
	5.3.2 Sisällön analyysi vuoden 2011 parhaasta etusivusta	30
	5.4 Paras featuresivu 2011, Aamulehti	32
	5.4.1 Formaali sisällön analyysi vuoden 2011 parhaasta featuresivusta	33
	5.4.2 Sisällön analyysi vuoden 2011 parhaasta featuresivusta	34
	5.5 Paras etusivu 2012, Aamulehti	36
	5.5.1 Formaali sisällön analyysi vuoden 2012 parhaasta etusivusta	37
	5.5.2 Sisällön analyysi vuoden 2012 parhaasta etusivusta	38

5.6	Paras featuresivu 2012, Aamulehti	39
5.6.1	Formaali analyysi vuoden 2012 parhaasta featuresivusta	40
5.6.2	Sisällön analyysi vuoden 2012 parhaasta featuresivusta	41
5.7	Johtopäätöksiä ja pohdintaa aineiston analyysin pohjalta	42
6	Yhteenveto	45
	Lähteet	48

1 Johdanto

Sanomalehti on kiinnostava media. Vaikka printtimedian ja laajemmin koko media-alan katsotaan olevan vaikeassa murroksessa, on sanomalehti silti tehokas ja hyvin lukijan tavoittava väline. Paperinen lehti on edelleen pidetty ja perinteikäs, konkreettinen tuote, joka tulevaisuuden muutoksista huolimatta tuskin tulee kokonaan häviämään vielä vuosikausiin – jos koskaan.

Sanomalehti rakentuu osioista, osiot aukeamista ja sivuista, sivut tekstistä, kuvista, grafiikasta ja muista graafisista elementeistä, mutta miksi tietynlainen rakenne toimii paremmin kuin toisenlainen? Mikä tekee aukeamasta hyvän, helposti luettavan ja lukijaa kiinnostavan aina uudelleen? Sisällön lisäksi on väliä sillä, kuinka tämä sisältö lukijalle tarjoillaan.

Opinnäytetyöni aiheena ovat sanomalehden sivut ja aukeamat – niiden taitto. Tutkimusaineistonani toimivat vuosina 2010–2012 Sanomalehtien Liiton Vuoden parhaat sivut -ulkoasukilpailussa voittaneet etusivut tai premiäärit ja featuresivut yli 12 000 kappaleen levikin sarjoissa. Työssäni pyrin selvittämään näiden sivujen ja sivukokonaisuuksien ominaisuuksia sekä rakenteita ja niiden mahdollisia yhtäläisyyksiä.

Opinnäytetyön puitteissa en lähde tarkastelemaan sanomalehtien historiaa enkä ulkoasujen muutoksia ja niiden merkityksiä, vaan keskityn nimenomaan tutkimaan hyvän taiton ominaisuuksia ja voittaneita töitä. En myöskään keskity varsinaiseen taittoprosessiin työvaiheena, joskin sitä väistämättä silloin tällöin sivuankin.

Pääsääntöisesti tulkiten palkittuja sivuja deskriptiivisellä eli kuvailevalla tutkimusotteella, mutta käytän sivujen tulkinnassa apuna myös muodollista sekä laadullista sisällön analyysia. Tarkoitukseni on selvittää visuaalisen suunnittelun periaatteita ja erityisesti niiden soveltamista taittamiseen sekä tulkita ja lisätä ymmärrystä hyvän taiton erityispiirteistä.

Taiton tarkoituksena on, ilmeisen toimituksellisen aineiston esille tuomisen lisäksi, parantaa lukukokemusta ja helpottaa asioiden ymmärtämistä. Toki selkeä ja esteettinen ulkoasu on lehdille myös myyntivaltti. Uutiset ja muut jutut tarjoillaan visuaalisena pakettina, koska se yksinkertaisesti helpottaa viestin tulkitsemista. Kuten Lasse Ranta-

nen teoksessaan *Mistä on hyvät lehdet tehty?* (2007, 11) toteaa, “visuaalisuuden tehtävä ei ole koristaa, vaan olla elävä osa journalismia”. Taitolla luodaan rakenne paitsi sivuille ja aukeamille, myös koko lehteen. Taitolla osoitetaan juttujen hierarkiaa ja ohjataan katse haluttuun kohtaan. Parhaimmillaan taitolla voidaan lisätä artikkelin kiinnostavuutta ja selkeyttä sekä osoittaa asioiden välisiä hienovaraisiakin yhteyksiä ja eroja. Sivun tai aukeaman taitto ei myöskään ole erityisen yksinkertainen juttu. Vaikka taiton voi purkaa osiin, muodostuu osista kokonaisuus, joka on enemmän kuin osiensa summa.

Opinnäytetyö rakentuu neljästä varsinaisesta käsittelyluvusta. Luvussa kaksi esittelen valitut menetelmät. Luvussa kolme kerron lyhyesti visuaalisen suunnittelun perusteista sekä sanomalehtien ulkoasun suunnittelun periaatteista. Tässä luvussa käyn läpi myös sisällön kannalta keskeisiä käsitteitä, ja esittelen kokeneiden lehtien ulkoasusuunnittelun ammattilaisten Daryl Moenin ja Lasse Rantasen tahoillaan hahmottelemat ulkoasun suunnittelun viisi periaatetta. Neljännessä luvussa esittelen aineiston ja Vuoden parhaat sivut -ulkoasukilpailun järjestäjän eli Sanomalehtien Liiton. Viimeinen varsinainen käsittelyluku koostuu aineiston analyysistä.

2 Opinnäytetyössä käytetyistä menetelmistä

Olen valinnut tutkimusstrategiakseni kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen. Laadullisessa tutkimuksessa lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen, ja kohdetta pyritään tutkimaan mahdollisimman kokonaisvaltaisesti (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2010, 161). Koska tutkimukseni tarkoituksena on tulkita ja ymmärtää aineistoa havainnoinnin ja kuvailun kautta, päädyin käyttämään työssäni hyväksi monimenetelmällisyyttä eli triangulaatiota. Anttilan (2005, 469) mukaan triangulaatiolla tarkoitetaan sekä useiden rinnakkaisten menetelmien että rinnakkaisten tutkimusstrategioiden käyttöä samassa tutkimuksessa. Työssäni hyödynnän triangulaatiota juuri erilaisten teoreettisten selitysmallien kautta. Koen, että tämän kaltaisessa tutkimuksessa on hedelmällistä yhdistää useampia menetelmiä, jotka voivat paremmin valottaa tutkimuskysymyksiä ja kenties antaa tätä kautta myös oivaltavampia vastauksia käsiteltäviin ongelmiin. Tutkimusotteeni tässä opinnäytetyössä on deskriptiivinen, ja aineiston analyysivaiheessa hyödynnän myös syntaktista ja konnotatiivista sisällön analyysia.

2.1 Syntaktinen kuva-analyysi

Syntaktisessa tai formaalissa eli muotoon keskittyvässä kuva-analyysissä tutkitaan kuvan muodollisia tekijöitä, kuten pintaa, viivoja, pisteitä, väriä, rakennetta ja sommitte-
lua (Moisander & Töyssy & Vartiainen & Viitanen 1984, 80–81). Formaalianalyysin
tarkoituksena on analysoida teoksen esteettistä arvoa, sisältöä ja viestejä (Anttila 2005,
371). Teoksen muodollisessa kuvailussa kerrotaan myös, kuinka katsoja kokee teok-
sen. Muodollinen analyysi keskittyy kuvaamaan sitä, miten on kuvattu, ei niinkään mitä
on kuvattu. (Anttila 2005, 372.)

Erilaisia taittoja tarkasteltaessa formaalilla analyysillä voidaan selvittää visuaalisten
tekijöiden tasolla, mistä elementeistä taitto rakentuu. Muotoon keskittyvä erittely auttaa
selkeyttämään sivujen rakenteita muun muassa värien, suuntien, muotojen ja pinnan
jakautumisen osalta. Pinnan syntaktisten piirteiden tutkiminen voi siis helpottaa taiton
peruselementtien ja sen ilmiöiden hahmottamista.

2.2 Sisällön tulkintaa, deskriptiivinen tutkimus ja konnotatiivinen kuva-analyysi

Hyvän taiton anatomian selvittämiseksi ei riitä pelkästään muodon ja pelkistetyn pinnan
analysoiminen. Tekstin ja kuvan monimutkainen liitto tarvitsee muodon analysoinnin
lisäksi rinnalleen myös tarkempaa pureutumista sisältöön. Sisällön tutkimisen keinoina
käytän deskriptiivistä tutkimusotetta ja tulkinnan tukena myös osia konnotatiivisesta
sisällön analyysistä.

Konnotatiivisessa kuva-analyysissä huomio kohdistetaan kuvan herättämiin assosiatii-
visiin merkityksiin (Anttila 2005, 373). Tämän opinnäytetyön yhteydessä käytän konno-
tatiivisen kuva-analyysin keinoja laajentaen analyysin koskemaan taittoa ja kokonaista,
rajattua pintaa. Anttila (2005) kirjoittaa Roland Barthesin tarkoittavan konnotaatiolla
henkilökohtaisia ja sosiokulttuurisia assosiaatioita, joita teoksen tulkinnan aikana syn-
tyy. (Anttila 2005, 373).

Konnotatiivinen kuva-analyysi koostuu kolmesta tasosta, joista ensimmäinen on tämän
opinnäytteen osalta käsitelty jo formaalissa sisällön analyysissä. Ensimmäinen taso on
denotatiivinen taso, jossa tarkastellaan kuvan peruselementtejä, kuten pisteitä, viivoja
ja värejä. Tämän vaiheen tarkoitus on siis varsin samanlainen kuin mikä tahansa for-

maalin kuvailun, eli teos pyritään kuvailemaan pelkistetyksi ja perusominaisuuksiensa kautta. Denotatiivisuudella korostetaan merkin perusmerkitystä. (Anttila 2005, 374.)

Menetelmän toinen vaihe on konnotatiivinen taso, jossa katsojan aiempi kokemus ja asiantuntijuus muodostavat kuvan merkeille lisämerkityksiä. Henkilökohtaisten assosiaatioiden lisäksi konnotaatiot liittävät merkitykset myös esimerkiksi kulttuurisiin ja yhteiskunnallisiin tekijöihin (Anttila, 2005, 374).

Kolmannella, henkilökohtaisella tasolla kootaan kuvan semioottinen viesti täydentämällä ja tulkitsemalla kuvan konnotatiivisia yhteyksiä. Myös kuvan tai viestin lähettäjän retoriikkaan pureudutaan. (Anttila 2005, 373–374.)

Yhdistän työssäni eri menetelmiä, joten esimerkiksi konnotatiivisen kuva-analyysin kohdalla en etene aivan kirjaimellisen tarkasti. Kuten aiemmin mainitsin, jätän Anttilan kuvaileman ensimmäisen tason (semioottisesta näkökulmasta riippuen myös peruselementtien taso tai ilmimerkitysten taso) tarkastelun sisällön analysoinnin kohdalla pois, sillä koen kyseisen vaiheen olevan varsin samankaltainen formaalin analyysin kanssa. Mielestäni pystyn saavuttamaan aineiston riittävän muodollisen kuvauksen syntaktisen analyysin keinoin. En myöskään käsittele analyysin toista ja kolmatta vaihetta varsinaisesti erillisinä osioinaan, vaan keskityn aineiston kokonaisvaltaiseen sisällön tulkintaan

3 Lyhyesti visuaalisen suunnittelun periaatteista ja käsitteistä

Kuvallista viestintää voidaan lähestyä monista eri näkökulmista. Tässä luvussa esittelen sitä lähinnä rakenteiden kautta. Ensin kerron lyhyesti visuaalisesta suunnittelusta yleisesti ja tästä etenen visuaalisen suunnittelun näkökulmaan lehden teossa. Lopuksi esittelen Daryl Moenin ja Lasse Rantasen tahoillaan hahmottelemat viisi ulkoasusuunnittelun periaatetta, joihin aineiston sisällöllinen analyysi luvussa viisi monilta osin perustuu.

Graafisella suunnittelulla tarkoitetaan yleisesti jonkin julkaisun, tuotteen, tapahtuman, kampanjan tai muun vastaavan määriteltävän esityksen ulkoasun suunnittelua. Graafinen tai visuaalinen suunnittelu on kuvallista viestintää, jossa pyritään muotoilemaan haluttu viesti selkeään ja kiinnostavaan muotoon. (Toivanen 2014.) Visuaalista suunnittelua pidetään jotakuinkin graafisen suunnittelun synonyymina (Wikipedia 2014e), jos-

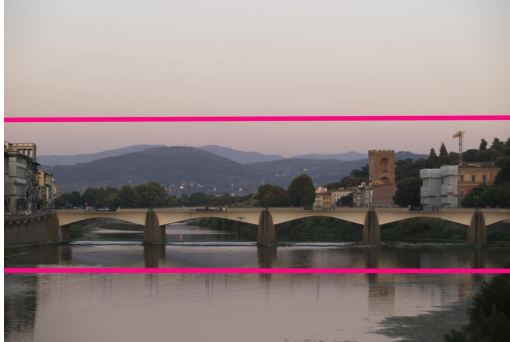
kin usein siihen näyttäisi liittyvän voimakkaammin painotus digitaaliseen mediaan, kun taas graafisesta suunnittelusta puhuttaessa tarkoitetaan usein enemmän printtimediaan suuntautuvaa suunnittelua (Toivanen 2014).

3.1 Peruselementeistä ja sommittelusta

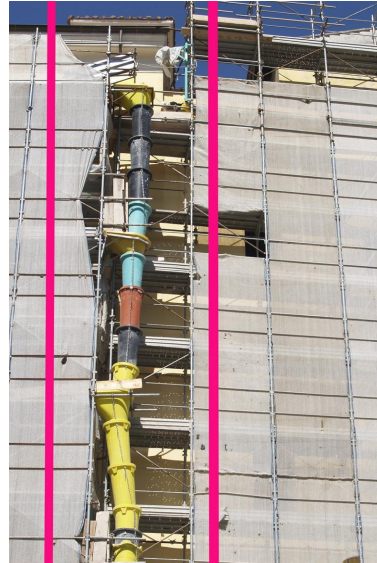
Kuvallisella ilmaisulla tai kuvallisella viestinnällä voidaan tarkoittaa laajasti kaikkea visuaaliseen viestintään liittyvää, mutta nyt käsittelen siis kuvan rakenteellista muotoa ja siihen liittyviä seikkoja. Moisanderin et al. (1984) mukaan kuvallisen ilmaisun peruselementit ovat teoksen yksinkertaisimpia visuaalisia tekijöitä, joista kuva rakentuu. Peruselementtejä ovat muun muassa piste, viiva, pinta, volyymi ja väri. (Moisander et al. 1984, 95.) Kaiken lähtökohtana voidaan kuitenkin pitää pistettä, joka muodostaa valöörejä koon ja tiheyden mukaan. Pisteestä muodostuu myös viiva, josta taas muodostuu erilaisia kuvioita, pintoja, valoja ja varjoja. (Ahjopalo-Nieminen 1999, 19.) Peruselementtien järjestely vaikuttavaksi ja kiinnostavaksi kokonaisuudeksi rajatussa kaksikulotteisessa tilassa puolestaan on sommittelua (Moisander et al. 1984, 95). Sommittelua voidaan kuvata myös kuvan tai teoksen osien järjestelynä pinnalle, eli teoksen komposition laadintana. Sommittelun tavoitteena on luoda esteettinen kokonaisuus rajatulle pinnalle, joten vaihtoehtoja on aina monia, eikä yhtä oikeaa tapaa sommitella ole olemassa. (Juholin & Loiri 1998, 62.)

Onni Ojan mukaan kaksikulotteisen pinnan sommittelussa tärkeimmät liikevoimat ovat pysty- ja vaakasuora suunta, joista varsinkin vaakasuoralla suunnalla on sommittelussa tärkeä merkitys. Länsimaisessa kulttuurissa lukusuunta on vasemmalta oikealle, josta johtuen ajattelemme usein myös kuvatun liikkeen etenevän samansuuntaisesti. Kuvan oikean puoleinen reuna pysäyttää katseen, ja siksi kuvan oikea puoli muodostaa aktiivisemmän alueen kuin kuvan vasen puoli. Pystysuoralla akselilla tarkasteltuna, kuvan yläosaa pidetään alaosaa aktiivisempänä. (Oja 2001, 200–202.)

Vaikka sommittelun mahdollisuudet ovat rajattomat, on eri aikakausina kuitenkin syntynyt erilaisia sommittelutyylejä ja -teorioita (Oja 2001, 197). Keskeisimpiä sommittelukeinoja ovat esimerkiksi pystysuora, vaakasuora ja diagonaalinen sommittelu. Kuvioissa yksi, kaksi ja neljä on esitetty esimerkit vaaka-, pysty- ja diagonaalisommittelusta valokuvassa.

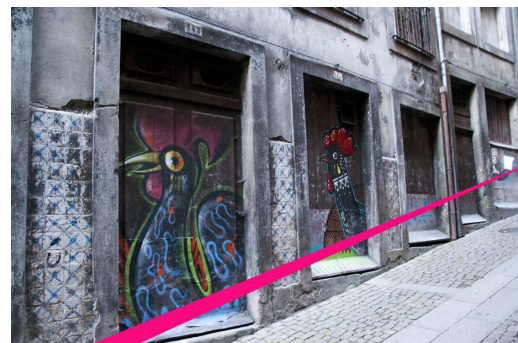
Kuvio 1. Vaaka- eli horisontaalisommitelma

Kuvio 2. Pysty- eli vertikaalisommitelma

Kuvio 3. Kolmiosommitelma

Kuvio 4. Diagonaalisommitelma

Myös eri kappaleen muotoihin perustuvia sommittelutyyliä on käytetty kuvan tekemisen ohjenuorana paljon. (Oja 2001, 208–210). Klassisessa taiteessa käytettiin usein esimerkiksi keskiakseli- ja ympyräsommitelmaa. Renessanssin aikaan suosittu sommittelutyyli oli muun muassa kolmiosommitelma, josta esimerkki kuviossa kolme. (Oja 2001, 209–210.) Nykyisin sommitelmissa tavoitellaan usein dynaamisuutta, jota voidaan lisätä esimerkiksi diagonaalisommittelun avulla (Oja 2001, 209–217).

3.2 Opinnäytetyössä käytettäviä keskeisiä käsitteitä

Taittaminen sanomalehdistä puhuttaessa tarkoittaa nykyisin lähinnä aineiston sijoittelua lehden sivuille. Alun perin taittaminen merkitsi kuitenkin yksinkertaisesti vain palstan konkreettista taittamista kun sivu vaihtui. Yksipalstaisissa lehdissä metallikirjakeista ladottu palsta siis vain taitettiin sivun alareunassa jatkumaan seuraavalle sivulle, eikä mitään varsinaista aineiston sijoittelutyötä vielä tarvittu. 1800-luvun alkupuolella lehdet alkoivat siirtyä useampiin palstoihin ja aineistoa alettiin ryhmittelemään otsikoiden alle, joten hiljalleen muodostui myös suurempi tarve aineiston tarkempaa sijoittelua ajatellen. (Mervola 1995, 57–59.)

Lehdet taitettiin 1840-luvulle asti kuitenkin toistuvasti samalla tavalla: ensimmäinen juttu alkoi lehden etusivun vasemmasta yläkulmasta jatkuen palsta ja sivu kerrallaan niin kauan kuin oli tarpeen. Seuraava juttu alkoi heti edellisen perään ja koko lehti muodostui tällä samalla kaavalla loppuun saakka. Taitollinen mullistus tapahtui 1845, kun Morgonbladet otti käyttöön kirjalliset alakerrat, jotka oli taitettu vaakasuoraan sivun alaosaan. Vaakataitto rikkoi pystysuoran rakenteen ja muutti kovasti lehdissä aiemmin vallinnutta pystysuuntaista taittoajattelua. Tekstiä ei enää vain ladottu peräkkäin, vaan aineistoa jouduttiin asettelemaan sivuille suunnitelmallisesti. Sanomalehtien taitto alkoi siis hiljalleen kehittyä eteenpäin ja kohti nykyistä merkitystään. (Mervola 1995, 57–59.)

Nykyisin taiton tehtävää voidaan määritellä esimerkiksi seuraavanlaisesti: Taiton tehtävä on järjestää ja arvottaa aineistoa sekä esittää se visuaalisesti kiinnostavassa muodossa ja lukijaa palvellen. Taitto myy lehteä, opastaa lukijaa ja kertoo tarinoita. Taitossa artikkeleille, sivuille ja aukeamille luodaan oma ilme ja selvennetään aineiston sisällöllistä hierarkiaa. Yksittäisten artikkeleiden ja sivujen lisäksi taitolla rakennetaan hierarkiaa koko lehdelle: kaikki jutut ja aiheet eivät ole samanarvoisia. (Rantanen 2007, 160–163.)

Taiton tulisi rakentua sisällöllisistä lähtökohdista käsin. Kaikki artikkelit ovat erilaisia jo pelkästään aiheidensa puolesta ja näkökulma sekä kirjoitustyyli vaikuttavat jutun sisältöön. Artikkelin ja sivun tai aukeaman taiton on tuettava näitä erilaisia sisältöjä erilaisin visuaalisin ratkaisuin. (Rantanen 2007, 162.) Esimerkiksi aihepiiriltään kevyempiin juttuihin voidaan valita leikkitelevämpi typografia ja lennokkaampi kuvitus kuin vaikkapa hallituksen suuria poliittisia linjanvetoja erittelevään artikkeliin.

Taitto koostuu tekstistä ja kuvallisista elementeistä, kuten valokuvista, piirretystä kuvituksesta ja grafiikasta. Erilaisten tekstityyppien (esimerkiksi otsikot, leipäteksti, kuvateksti, ingressi, faktalaatikot) ja kuvaelementtien yhdistelmät muodostavat yhdessä kokonaisuuden, joka on enemmän kuin osiensa summa. Samalla tekstillä voi olla varsin erilainen vaikutus eri kuvien yhteydessä, eli aiheen visualisoinnilla voidaan vaikuttaa voimakkaasti lukijalle syntyviin assosiaatioihin. Myös rytmi on tärkeä osa taittoa. Lehden eri osastojen tulisi erottua toisistaan, mutta niiden olisi oltava silti riittävän samankaltaisia, jotta ne palvelisivat kokonaisuutta. Julkaisun rytmin kannalta on oleellista, että taitot eivät ole liian samanlaisia keskenään. Hyvä taitto palvelee niin yksittäistä artikkelia kuin koko lehteäkin. (Rantanen 2007, 18–19, 155–165.)

Lohkotaitolla tarkoitetaan nykyaikana jo suorastaan itsestään selvänä pidettävää sanomalehtien taittotyyliä, jossa sivun tai aukeaman jokainen juttu muodostaa suorakaitteen muotoisen lohkon (Mervola 1995, 280–281). (Vrt. aikaisemmat kirja- ja sirkustaitot, joita nykyaikana voitaisiin mielestäni pitää varsin sekavina visuaalisina tuotoksina.) Lohkotaittoon siirryttiin Suomessa suurimmaksi osin 1960-luvun aikana tekniikan kehittymisen ja uusien, selkeämpien ulkoasuohjeiden vuoksi. Myös lehtien kasvava sisältö joudutti uudistusta, sillä suurempi aineisto yhdessä lehdessä vaati aina vain selkeämpää visuaalista esitystapaa. (Mervola 1995, 284–287.) Lohkotaiton avulla voidaan luoda sivuille ja aukeamille helposti aineiston välistä hierarkiaa ja kontrasteja sekä selkeyttää aineiston sisältöä lukijalle kokonaisuudessaan (Pulkkinen 2008, 143).

Ulkoasu tarkoittaa lehden ulkoista olemusta, sitä, miltä lehti näyttää (Mervola 1995, 15). Ulkoasulla rakennetaan myös lehden visuaalista identiteettiä, sen imagoa (Huovila 2000, 7). Ulkoasu palvelee tietyllä tapaa koko lehteä samoin kuin taitto palvelee lehden yksittäisiä sivuja ja aukeamia. Ulkoasun avulla pyritään luomaan selkeyttä, yhdenmukaisuutta ja kaikin puolin parhaiten lukijaa palvelevaa ja houkuttelevaa tiedon ja tarinoiden visuaalista esittämistä.

Etusivu tarkoittaa lehden sivua yksi. **Premiääri** eli premi tarkoittaa etusivun tehtävää täyttävää sivua, mutta voi sijaita myös lehden sisäsivuilla. Etusivulla tai premiäärillä esitellään lehden pääuutisaiheet. (Pulkkinen 2008, 117.)

Featurella tarkoitetaan juttutyyppiä jossa pyritään esimerkiksi selittämään ja taustoittamaan jotakin ilmiötä. Featurejutuissa voi olla toimittajan henkilökohtainen ote esillä varsin selkeästi. Featurejutun ei välttämättä tarvitse olla ajankohtainen. Sen tarkoitus ei

siis ole olla uutinen, vaan sen tyyli on enemmänkin kuvaileva ja tarinallinen. (STT 2014.)

Typografia kokonaisuudessaan on varsin laaja käsite. Tämän opinnäytetyön yhteydessä tarkoitan typografialla kirjasintyyppeihin ja kirjainten ja tekstin aseteluun liittyvää suunnittelua ja sommittelua. Sanomalehden ulkoasussa typografialla on suuri merkitys, sillä sen lisäksi, että se ilmentää koko lehden visuaalista identiteettiä, se on sanomalehden tekstivetoisuuden vuoksi näkyvä osa jokaista yksittäistäkin sivua. Luettavuus, selkeys ja tekstisisällön hierarkioiden esittäminen on osa hyvää typografiaa. (Mm. Itkonen 2007, 77–126, 173; Rantanen 2007, 105–133; Pulkkinen 2008, 199–236.)

Kirjaintyyppit voi jakaa karkeasti kahteen osaan – antiikvoiniin ja groteskeihin. Antiikvoinien ominaisuuksia ovat muun muassa vaakasuorat päätteet ja viivojen paksuusvaihtelut. Groteskit puolestaan ovat päätteettömiä ja niiden viivat ovat lähes tasavahvaisia. (Itkonen 2007, 11.)

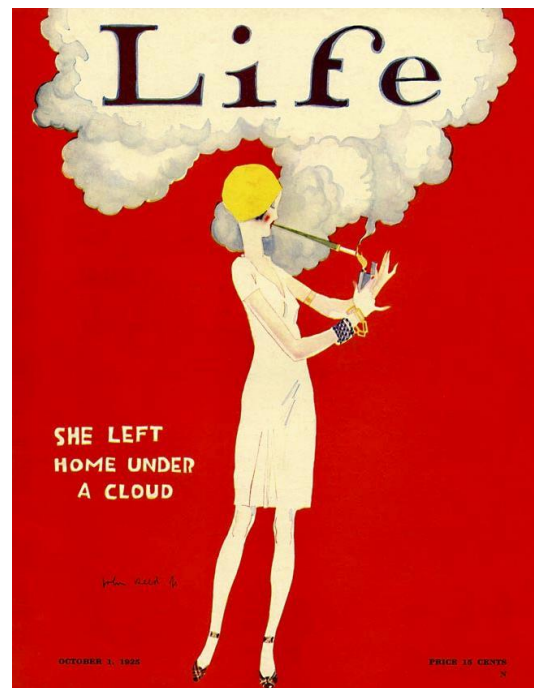
Fontilla tai **kirjainleikkauksella** tarkoitetaan yhtä yhtenäiseen asuun suunniteltua merkistöä, esimerkiksi Arial, Univers tai Bodoni. **Kirjainperhe** puolestaan tarkoittaa fontin kaikkia eri leikkauksia, esimerkiksi Arial Bold, Arial Black ja Arial Italic ovat Arial-kirjainperheen erivahvaisia leikkauksia. (Itkonen 2007, 12–13, 16, 170–171.)

Gridillä tarkoitetaan yleisesti taittopohjan apuviivoja, jotka eivät ole näkyvillä lopullisessa painotuotteessa, mutta helpottavat taittajaa hahmottamaan sivun rakenteita. Gridi perustuu mittoihin, jotka on määritelty jo lehden perussuunniteluvaiheessa, ja sen tarkoitus on luoda lehteen järjestystä ja yhtenäisyyttä. (Rantanen 2007, 183.)

Palsta on sivun osa, johon leipäteksti ladotaan (Rantanen 2007, 219). Sanomalehti jakautuu palstoihin, joiden määrä ja rivin pituus voi vaihdella esimerkiksi lehden, sivun ja sisällön mukaan.

3.3 Lyhyesti visuaalisen suunnittelun periaatteista lehden teossa

Sanomalehtien ulkoasun suunnittelu pohjautuu pitkälti graafisen suunnittelun periaatteisiin, joita on sovellettu journalistisiin tarpeisiin. Graafinen suunnittelu siirtyi sanomalehtiin hiljalleen mainosgrafiikan ja aikakauslehtien kautta 1900-luvun alkupuolella. Uudet esitystavat otettiin ensin käyttöön featuresivuilla, ja vasta viimeiseksi ne päätyivät uutis- ja pääkirjoitussivuilla. (Pulkinen 2008, 35.) Kuviossa viisi on esimerkkinä Welchin mehumainos 1920-luvulta ja Life-lehden kansi vuodelta 1925. Lifen kansi on muotokieleltään hyvin samankaltainen mehumainoksen kanssa. Myöhemmin samantyyliisiä visuaalisen esittämisen keinoja saatettiin nähdä myös sanomalehdissä.

Kuvio 5. Welchin mehumainos 1920-luvulta (Lenssen, Philipp 2010) ja Lifen kansi vuodelta 1925 (Providence perfume 2010).

Lehtien ulkoasu oli kuitenkin vielä pitkään varsin tekstivoittainen ja sekava, mutta 1960-luvulle tultaessa visuaalisemmat viestinnän muodot alkoivat saada enemmän tilaa. Kuvallisen viestinnän kehitys ja väritelevisiion tulo muokkasivat myös lehtien visuaalista maailmaa. Toimitusten työnjako muuttui, ja kirjoittavien toimittajien rinnalle tuli myös ulkoasun tekemisen ammattilaisia. Visuaaliset ratkaisut alettiin nähdä osana journalistiikkaa, joilla voitiin arvottaa sisältöjä ja järjestää aineistoja selkeiksi kokonaisuuksiksi. Lohkotaitto yleistyi ja osa toimittajista alkoi erikoistua ulkoasun suunnitteluun. (Pulkinen 2007, 35–36.)

Kuvio 6. The New York Timesin etusivu vuodelta 1918 (Wikimedia 2014) ja London Heraldin etusivu vuodelta 1936 (Aboutroyalty 2010).

Kuviossa kuusi on ensin esimerkkinä The New York Timesin etusivu vuodelta 1918, jossa aineistoa ei vielä juurikaan ole varsinaisesti taitettu. Toisena esimerkkinä kuviossa on puolestaan London Heraldin etusivu vuodelta 1936, jossa aineistoa on jo järjestetty huomattavasti selkeämmin. Myös valokuvat ovat löytäneet tiensä lehden sivuille.

3.4 Daryl Moenin viisi periaatetta

Daryl Moen on yhdysvaltalainen journalistiikan professori, joka on toiminut päätoimittajana kolmessa sanomalehdessä ja tehnyt ulkoasu-uudistuksen 18 sanomalehdelle (Moen 2014). Moen kehitti 1980-luvulla viisi periaatetta sanomalehden suunnitteluun, jotka ovat läheistä sukua monien muidenkin muotoilijoiden esittämille ajatuksille ulkoasun suunnittelusta. Sanomalehtien ulkoasun suunnittelu on kehittynyt graafisen suunnittelun jalanjäljissä, mutta journalismin vaatimukset huomioon ottaen. (Pulkkinen 2008, 35.)

1. Tasapaino (balance)

Tasapainoa voidaan hakea sommitteluun symmetrian ja epäsymmetrian keinoin. Tarkalleen symmetrinen sommitelma, esimerkiksi neliö, on kyllä täydellisen tasapainoinen, mutta helposti tylsä. Tasapainoinen sivu ei ole monotoninen, vaan tasapainon vaikutelma syntyy käyttämällä erilaisia elementtejä sopivassa suhteessa toisiinsa nähden. Sivuille ja aukeamilla tasapainoa luodaan pinnan jaon avulla; oikea vs. vasen ja alapuoli vs. yläpuoli. Sivun optinen keskipiste sijaitsee hieman matemaattisen keskipisteen yläpuolella ja horisontaalisesti se voi olla joko oikealla tai vasemmalla. Visuaalista tasapainoa ei haeta matemaattisin perustein, vaan havainnoimalla elementtien suhteita. (Moen 2000, 38.)

2. Kontrasti (contrast)

Moen pitää kontrastia yhtenä tärkeimmistä suunnittelun periaatteista. Kontrasti liittyy myös läheisesti tasapainon luomiseen, sillä sitä rakennetaan juuri kontrastien avulla. Sivuille saadaan vaihtelevuutta erilaisten vastakkainasettelujen avulla, esimerkiksi koko, muoto, väri, valoisuus ja suunta ovat tärkeitä kontrastin luomisen keinoja. (Moen 2000, 38–39.)

3. Painopiste / hierarkia (focus)

Erilaisilla painotuksilla luodaan hierarkiaa. Lukija etenee yleensä suurimmasta pienempään, esimerkiksi pääkuvasta pienempiin kuviin, värillisestä mustavalkoiseen ja ylhäältä alaspäin. Hallitsevalla elementillä voidaan siis luoda eräänlainen sivun sisäänajo ja aloituskohta. Painopisteet johdattavat lukijaa ja painottavat myös sisällön hierarkkisia suhteita. (Moen 2000, 39.)

4. Mittasuhteet (proportion)

Taittamisessa pätevät samat miellyttävänä pidettyjen mittasuhteiden lainalaisuudet kuin muissakin visuaalisissa tuotteissa ja teoksissa. Kultaisen leikkauksen mittasuhte, n. 1:1,6, on varsin käyttökelpoinen myös lehden sivuille. Sivuille sommitellaan erikokoisia elementtejä suhteessa toisiinsa sekä suhteessa kokonaisuuteen. Mittasuhteet ovat merkityksellisiä myös hierarkian luomisen ja lukijan ohjaamisen kannalta. (Moen 2000, 39–40.)

5. Yhtenäisyys (unity)

Yhtenäisyys liittyy niin koko lehteen kuin yhteen sivuunkin. Kokonaisuuden tulee olla yhtenäinen visuaalinen esitys ja sen tulee myös tukea sisältöä. (Moen 2000, 40.)

3.5 Lasse Rantasen viisi periaatetta

Kuten Daryl Moen, myös suomalainen lehtien ulkoasujen asiantuntija Lasse Rantanen on esittänyt omia suunnitteluperiaatteitaan. Rantasen *Mistä on hyvät lehdet tehty?* -kirjassa (2007) suunnittelun periaatteita on havaittavissa useita, joista olen valinnut viisi keskeisiksi katsomaani. Monilta osin ne ovat hyvin samantyyllisiä kuin Moenilla. Molempien periaatteilla on paikkansa lehden visuaalisessa suunnittelussa, ja niiden kautta voidaan nähdäkseni edelleenkin rakentaa toimivia ja lukijaystävällisiä lehtiä. Rantanen on esittänyt näkemyksiään suunnittelun periaatteista nimenomaan lukijan kautta, ja korostaa siis niitä keinoja, joilla lukija lehteä hahmottaa.

1. Selkeys

Selkeydellä Rantanen viittaa niin tekstin kuin visuaalisuudenkin selkeyteen:

Ulkoasuratkaisujen on oltava tyyliään ja ideoiltaan ymmärrettäviä. Lukijakunnan visuaalisen kielen lukutaito pitää tuntea. On varottava liian hankalia mutta toisaalta liian helppoja, rautalangasta väännettyjä visualisointeja. (Rantanen 2007, 76.)

Koska lehdet kilpailevat jatkuvasti lukijoistaan, tulisi viestien olla nopeasti tulkittavia, ja tiedon arvottaminen ja visuaalinen hierarkia tukevat tätä tavoitetta. Lehteä voidaan pitää selkeänä, jos visuaalisuuden avulla asiasisältö hahmottuu lukijalle. Muun muassa sisällön erilaisuuden, samanlaisuuden ja vastakkainasettelun tulisi näkyä visuaalisissa ratkaisuissa. (Rantanen 2007, 76.)

2. Yksinkertaisuus

Yksinkertaisuus on läheistä sukua selkeydelle. Viestin perillemeno helpottuu ja nopeutuu, kun asiat esitetään hierarkkisesti ja yksinkertaisesti. Rantasen mukaan monimutkaista on pyrittävä kertomaan mahdollisimman yksinkertaisesti, liiallisuuksiin menemättä: "Yksinkertaistamisen tarkoitus on karsia vain epäoleellista." (Rantanen 2007, 76–77.)

3. Kontrasti

Kontrasteilla voidaan herättää lukijan mielenkiinto ja niillä rakennetaan myös lehden visuaalinen hierarkia. Painoarvoltaan erilaiset asiat saadaan esitettyä kokonsa vaatimilla tavoilla muun muassa kontrasteja käyttäen. Erilaisia vastakohtaisuuksia voivat olla esimerkiksi tumma–vaalea, suuri–pieni, leveä–kapea ja mustavalkoinen–värillinen. (Rantanen 2007, 77.)

4. Jäsentely

Niin artikkelin kuin koko lehdenkin tulisi olla jäsenneily kokonaisuus, jota visuaaliset valinnat tukevat. Tietoa jäsennellään muun muassa ryhmittelemällä, luokittelemalla, yhdistelemällä ja järjestämällä. Visuaalisella suunnittelulla voidaan painottaa, korostaa ja tuoda esille artikkelin oleellisia kohtia. (Rantanen 2007, 77–78.)

5. Palastelu

Palastelulla Rantanen tarkoittaa jutun pilkkomista osiin erilaisilla visuaalisilla keinoilla. Leipätekstistä kannattaa erottaa omaksi kokonaisuudekseen esimerkiksi lukujonot (taulukkoiksi), prosessikuvaus (infografiikaksi) tai jokin tapahtuma (vaikkapa kuvasarjaksi). Lukijan on helpompi lähestyä, omaksua ja hahmottaa selkeästi visuaalisesti esitettyjä, palasteltuja juttuja kuin pitkää leipätekstimassaa. Palastelun yhteydessä Rantanen puhuu myös tekstin jäsentelystä ja artikkelin rakenteesta yksinkertaisemmilla keinoilla, kuten esimerkiksi kysymys–vastaus-jutun kysymysten lihavoinnilla ynnä muilla vastaavilla typografisilla muotoiluilla. (Rantanen 2007, 78.)

Moenin ja Rantasen periaatteet ovat monilta osin keskenään samansuuntaisia ja ne ovat hyvin lähellä myös yleisiä visuaalisen suunnittelun lähtökohtia. Näistä syistä pidän perusteltuna käyttää kyseisiä periaatteita yhtenä ohjenuorana taittojen tulkinassa. Seuraavan luvun aineiston esittelyn jälkeen, Moenin ja Rantasen ajatukset ovatkin varsin keskeisessä roolissa työn analyysiluvun sivujen rakenteita tarkasteltaessa.

4 Sanomalehtien Liitto ja vuosien 2010–2012 suurten lehtien sarjan voittajat

Tutkimusaineistonani käytän vuosina 2010, 2011 ja 2012 Sanomalehtien Liiton Vuoden parhaat sivut -ulkoasukilpailun voittaneita etu- ja featuresivuja yli 12 000 kappaleen levikin sarjoista. Aineistossa on siis yhteensä kuusi sivua tai sivukokonaisuutta: kolme ensimmäisen palkinnon saanutta etusivua tai premiääriä ja kolme ensimmäisen palkinnon saanutta featuresivua tai sivukokonaisuutta.

Olen valinnut aineiston sen ajankohtaisuuden ja kulttuurisen yhdenmukaisuuden perusteella. Maailma on pullollaan erilaisia laadukkaita lehtien ulkoasukilpailuja, mutta koska analyysin kohteena on jo ennestään monimutkainen tekstiä ja erilaisia kuvallisia elementtejä yhdistävän representaation tutkiminen, liian laajalle levittäytyvä ja esimerkiksi täysin vieraskielinen aineisto olisi mielestäni voinut johdattaa havaintoni ja

analyysin melkoisille sivuraiteille. Kuviossa seitsemän on esitetty esimerkkinä kuusi ulkomaalaista sanomalehden etusivua, joista mielestäni näkee hyvin eron suomalaisiin sanomalehtiin verrattuna. Esimerkkilehdissä etusivu on suomalaisiin lehtiin verrattuna huomattavasti tekstivetoisempi, ja muutamissa lehdissä ulkoasu lähentelee enemmänkin aikakauslehtien tyyliä. Koska työskentelen itsekin suomalaisessa sanomalehdessä, olen myös tältä kannalta kiinnostunut analysoimaan juuri Suomen sanomalehtien tämänhetkisiä ulkoasuja.

Kuvio 7. Esimerkkejä ulkomaisista sanomalehdistä. Alkaen ylhäältä vasemmalta: hollantilainen Nrc Handelsblad, etusivu 2013 (Press Europ 2014), saksalainen Die Zeit, etusivu 2011 (Press Europ 2014), Beijing Daily, etusivu 2009 (Bandurski, David 2009), brasilialainen O Globo, etusivu 2014 (Kiosko.net 2014), yhdysvaltalainen The Washington Post, etusivu 2011 (Kiosko.net 2014), puolalainen Rzeczpospolita, etusivu 2013 (Press Europ 2014).

Sanomalehtien visuaalisuus liittyy mielestäni ajan, trendien ja kulttuurin lisäksi myös vahvasti alueellisuuteen, joten tältäkin kannalta koen perustelluksi valita aineisto suomalaisien sanomalehtien joukosta.

Tässä luvussa esittelen ensin kilpailun järjestäjän eli Sanomalehtien Liiton. Esittelen myös lyhyesti lehdet, joista aineistoni koostuu, eli vuosina 2010–2012 Vuoden parhaat

sivut -kilpailun suurten lehtien sarjassa ensimmäisen palkinnon saaneet osallistujat. Näinä vuosina kyseisissä sarjoissa palkittiin neljä eri sanomalehteä: Etelä-Suomen Sanomat, Kaleva, Helsingin Sanomat ja Aamulehti.

4.1 Sanomalehtien Liitto ja Vuoden parhaat sivut -kilpailu

Sanomalehtien Liitto on vuonna 1908 perustettu sanoma- ja kaupunkilehtien ja lehtikustantajien toimialajärjestö, johon kuuluu 184 sanomalehteä ja 54 kaupunkilehteä. Liittoon kuuluu myös 136 jäsenyritystä, jotka ovat sanoma- ja kaupunkilehtien julkaisijoita, konserni- ja jakeluyhtiöitä, kuva- ja uutistoimistoja, markkinointiyhtiöitä ja sanomalehtipainoja. (Sanomalehtien Liitto 2013.)

Sanomalehtien Liiton verkkosivuilla kuvaillaan liiton tehtävää näin:

- Sanomalehtien Liiton tehtävä on vahvistaa monikanavaisen sanomalehdistön
- yhteiskunnallista merkitystä
  - elinvoimaa
  - roolia lukijalle ja mainostajille johtavana viestintäkanavana
  - ja asemaa ihmisten arjessa. (Sanomalehtien Liitto 2013.)

Liitto harjoittaa edunvalvontaa yhdessä Viestinnän Keskusliiton kanssa. Edunvalvontaan kuuluvat alueet muun muassa mediamainonnan, jakelun ja sananvapauden alueilla. Liiton jäsenpalvelu tukee sanomalehdistössä työskentelevien ammatillista kehitystä tarjoamalla tietoa, seuraamalla alan koulutusta ja järjestämällä omaa koulutusta ja laatu- ja kilpailuja. Sanomalehtien Liitto toimii myös alan sisäisen yhteistyöverkoston foorumina. (Sanomalehtien Liitto 2013.) Lisäksi liitto julkaisee kymmenen kertaa vuodessa ilmestyvää Suomen Lehdistö -lehteä (Sanomalehtien Liitto 2014b).

Vuoden parhaat sivut -kilpailu on osa Vuoden parhaat -kilpailua, jossa kategoriana on myös Vuoden paras juttu. Juttu -kategoriassa sarjoja on kolme: uutiset, feature ja kolumnit. Vuoden parhaat sivut -kategoriassa sarjoja on kaksi: paras etusivu tai premiääri ja parhaat featuresivut. Sivukilpailu jakautuu vielä kahteen luokkaan: levikki yli 12 000 kappaletta ja levikki alle tai tasan 12 000 kappaletta. Kaupunkilehdet kuuluvat jälkimmäiseen luokkaan. (Sanomalehtien Liitto 2014c.)

Vuoden parhaat sivut -kilpailun osallistumisohjeissa kerrotaan, että lehti voi ottaa osaa kilpailuun niin monella sivulla kuin haluaa, ja että featuresivujen sarjassa sivukokonaisuus saa olla useamman sivun mittainen. Kokonaisia liitteitä kilpailussa ei arvioida,

mutta liitteelläkin voi osallistua, kun vain ilmoittaa, minkä osan liitteestä haluaa arvioitavaksi. (Sanomalehtien liitto 2014c.)

Vuonna 2014 kilpailuun osallistuminen maksoi yli 12 000 levikin lehdille 100 euroa / lehti (perusosallistumismaksu) ja 50 euroa / kilpailusivu. Alle 12 000 levikin lehdille (myös tasan 12 000 tai kaupunkilehdille), maksut olivat 50 euroa / lehti (perusosallistumismaksu) ja 25 euroa / kilpailusivu. (Sanomalehtien Liitto 2014c.)

Etukäteen arviointikriteereistä kerrotaan seuraavaa: “Tuomaristo arvioi sivun visuaalista kokonaisvaikutelmaa. Huomiota kiinnitetään taittoon, kuvitukseen, otsikointiin, typografiaan ja grafiikkaan sekä siihen, miten nämä toimivat yhdessä.” (Sanomalehtien Liitto 2014c.)

4.2 Etelä-Suomen Sanomat

Etelä-Suomen Sanomat on Päijät-Hämeen alueella päivittäin ilmestyvä, broadsheet -kokoinen sanomalehti. Alussa lehti ilmestyi Lahden Lehti -nimellä, vuosina 1900–1909. Lahden Lehestä nimi vaihtui Lahden Sanomiin, ja vuoden 1914 alussa Etelä-Suomen Sanomiin. Lehteä kustantaa Esan Kirjapaino Oy ja päätoimittajana toimii Heikki Hakala. (Wikipedia 2014a.)

Etelä-Suomen Sanomien mediatiedoissa lehden kerrotaan olevan Lahden markkina-alueen luetuin lehti, ja lukijamäärällä mitattuna Suomen 8. suurin sanomalehti. Nettolevikiksi mainitaan 53 463 kappaletta, lukijamääräksi 114 000 lukijaa ja lukijapeitoksi lehden ydinalueella 65 prosenttia. (Mediatalo Esa, 2013.)

4.3 Kaleva

Kaleva on Oulun seudulla päivittäin ilmestyvä sanomalehti, joka on perustettu vuonna 1899. Mediatiedoissaan Kaleva kertoo tavoittavansa 178 000 lukijaa päivittäin ja olevansa Suomen neljänneksi suurin 7-päiväinen sanomalehti. Kalevan kokonaislevikki on 72 107 kappaletta. (Kaleva 2014.)

Tällä hetkellä Kalevan päätoimittajana työskentelee Markku Mantila ja julkaisijana toimii Kaleva Oy. Sivukooltaan Kaleva on broadsheet-kokoinen sanomalehti. (Wikipedia 2014b.)

4.4 Helsingin Sanomat

Helsingin Sanomien historia alkaa vuodesta 1889 jolloin perustettiin Päivälehti. Helsingin Sanomiksi lehti muuttui vuonna 1904 ja Suomen suurimman sijan se saavutti vuonna 1914, jolloin se myös alkoi ilmestyä 7-päiväisenä. Hesari oli sivukooltaan broadsheet-kokoinen vuoden 2013 tammikuuhun saakka, jolloin se siirtyi lehti uudistuksen myötä nykyiseen kokoonsa, eli puolta pienempään tabloidiin. (Wikipedia 2014c.)

Levikiltään Helsingin Sanomat on Suomen suurin (337 962 kappaletta) tilattava sanomalehti. Helsingin Sanomia julkaisee Sanoma Media Finland Oy, ja vastaavana päätoimittajana toimii Kaius Niemi. (Wikipedia 2014c.)

4.5 Aamulehti

Aamulehti on Pirkanmaan alueella ilmestyvä, Suomen toiseksi suurin 7-päiväinen sanomalehti. Aamulehden mediatiedoissa ilmoitetaan lehden levikiksi 121 135 kappaletta ja lukijamääräksi 281 000 lukijaa. (Aamulehti 2014.)

Aamulehti aloitti toimintansa vuonna 1881. Tätä kirjoittaessani lehti ilmestyy vielä broadsheet-koossa, mutta lehti uudistuksen myötä Aamulehtikin aikoo siirtyä huhtikuussa 2014 tabloid-kokoon. Lehteä julkaisee Kustannus Oy Aamulehti ja sen päätoimittajana työskentelee Jouko Jokinen. (Wikipedia 2014d.)

5 Vuosien 2010–2012 ulkoasukilpailun suurten lehtien sarjan voittajien tulkintaa

Tässä luvussa analysoin ja tulkitseen aineistoa eri menetelmiä hyväksi käyttäen. Analyysin punaisena lankana toimii ensin muodollinen kuva-analyysi ja sitä seuraa enemmän sisältöön keskittyvä, tulkitseva, konnotatiivista kuva-analyysia mukaileva osuus. Peilaan aineistoa myös luvussa kolme esitetyihin Daryl Moenin ja Lasse Rantasen suunnittelun periaatteisiin.

Tuomariston arvio sivusta, joka on esitetty kuviossa 8:

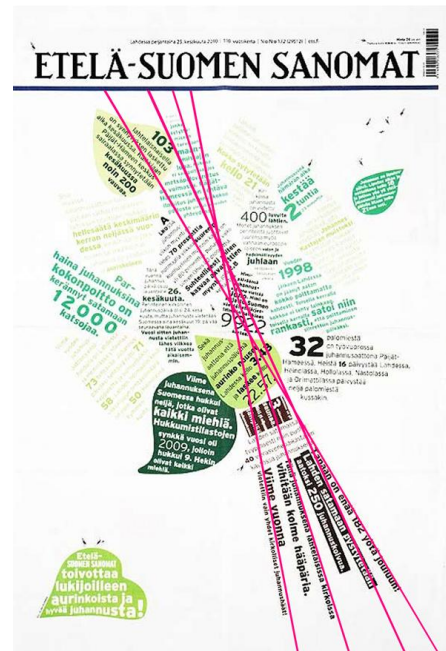
Tällaista rohkeutta ei usein näe. Leikkisä idea on uskallettu viedä loppuun saakka yksityiskohtia myöten: hyttysesihän kuuluvat juhannukseen. Vuodessa on kolme kohtaa – joulukuu, juhannus ja pääsiäinen – jolloin premisivulla kannattaa suosiolla unohtaa uutiset ja revitellä rohkeasti, ellei sitten ole sattunut jotain poikkeuksellista. Typografia on luovaa, välistykset ovat kunnossa. Substanssi on kunnossa, ja juhannuksenahan on aikaa syventyä lukemaan vihdan tekstejä. (Sanomalehtien Liitto 2011.)

5.1.1 Formaali sisällön analyysi vuoden 2010 parhaasta etusivusta

Sivun yläosassa on lehden nimiö, jossa lehden nimi on kirjoitettu vahvapääteisellä, hie-man kaiverretun kaltaisella antiikvalla versaalikirjaimin. Lehden nimiössä teksti on mustaa. Nimiössä on lehden nimen lisäksi päivämäärä- ja hintatiedot, viivakoodi sekä tummansininen, paksuhko horisontaaliviiva erottamassa nimiön ja sivun alaosan.

Sivun nimiön alapuoleinen osa koostuu tyhjästä tilasta, erilaisista väripinnoista ja tekstistä. Pinnoista ja teksteistä muodostuu kuvio saunavastasta, joka on sivun hallitsevin elementti. Sivun vasemmassa alakulmassa on irtonainen, lehden muotoinen kuvio, jossa on valkoista tekstiä. Kuvion päällä on kaksi syvätyä kuvaa hyttysistä. Sivun oikeassa yläkulmassa on lisää hyttysiä, ja niitä on sijoitettu myös vastan sisälle.

Sivun hallitsevana värinä on vihreä, josta on käytetty eri sävyjä ja valöörejä. Muita värejä sivulla on niukasti, vain mustaa ja pieni pala ruskeaa. Vastan lehdet muodostuvat sekä värillisistä pinnoista, joilla on tekstiä, että värillisestä tekstistä, joka on muotoiltu lehden muotoiseksi. Vastan keskiosassa on ”panta”, joka erottaa lehtiosion vastan ala- osasta, joka muodostuu voimakkaasti alaviistoon suunnatuista teksteistä sekä pitkistä ja kapeista, mustista väripinnoista, joilla on myös tekstiä. Väripinnoista ja teksteistä muodostuvat vastan alaosan oksat, joista lehdet kasvavat.

Kuvio 9. Etelä-Suomen Sanomien etusivulla havaittava linjoja.

Sivulla on voimakas kaksiulotteisen pinnan tuntu. Pinnassa ei juurikaan ole liikettä, mutta sommitelma on silti dynaaminen ja tasapainoinen. Kuviossa yhdeksän on selkeästi nähtävissä, kuinka lehdistä ja oksista muodostuu vahva diagonaalisommitelma, ja vastan ympärille on jätetty reilusti tyhjää tilaa rauhoittamaan lehdistön moninaisia muotoja ja suuntia. Sivulla on käytetty pääsääntöisesti koko-, väri- ja vahvuuskontrasteja.

5.1.2 Sisällönanalyysi vuoden 2010 parhaasta etusivusta

Etelä-Suomen Sanomien voittanut etusivu on lehdessä, joka on ilmestynyt 25.6.2010, eli kyseisen vuoden juhannusaattona. Suomalaisiin juhannusperinteisiin kuuluu olenaisesti saunominen, ja usein juuri juhannuksena käytetään myös vastoja – vietetään hän keskikesän juhlaa, ja tuoreita koivun oksia on helposti saatavilla. Vastan lehdissä ja varressa olevat tekstit liittyvät juhannukseen. Teksteissä kerrotaan tiiviissä muodossa numeraalista tietoa hyväksi käyttäen juhannukseen liittyviä faktoja. Kannen kuvitus rakentuu siis sekä muodollisesti että sisällöllisesti ajankohtaisen aiheen ympärille.

Etelä-Suomen Sanomien etusivu on todella epätyypillinen sanomalehdelle. Tämän tyyliä kansi nähdään yleensä enemmänkin aikakauslehdissä kuin sanomalehdissä. Kuten tuomaristokin perusteluissaan toteaa, sanomalehdillä ei ole montaa mahdollisuutta vuodessa toteuttaa jotakin todella erikoista, varsinkaan etusivun kaltaisilla paraatipaikoilla. Tällä etusivulla on uskallettu leikitellä vapaasti, ja idea on viety huolellisesti loppuun asti yksityiskohtia myöten. Lehden perusgridi on saanut rauhassa jäädä unohduksiin ja suuressa broadsheet-koossa sivu on varmasti ollut komea ilmestys.

Ajankohtaan nähden etusivu on asiaankuuluvasti kevyt ja raikas, ja siinä on tiivistetty hyvin koko juhannuksen olemus. Tekstit toisaalta eivät ole ainoastaan mitään iloista luettavaa; seassa kerrotaan myös muun muassa hukkumislukuja. Kokonaisuus on kuitenkin kepeä, vaikka teksteissä vakavuutta ja asiallisuutta löytyykin.

Moenin ja Rantasen suunnittelun periaatteiden (esitely luvussa kolme) kautta tarkasteltuna sivu toteuttaa molempien ajatuksia hyvästä suunnittelusta nähdäkseni erittäin pitkälle. Kansi on kokonaisuutena selkeä ja tasapainoinen. Kontrasteja on käytetty suhteellisen pienieleisesti, mutta tällä sivulla ja omissa kontekstissaan ne tuovat sivuun sopivasti vaihtelua. Suurimpina kontrasteina näkyvät tyhjän ja täytetyn tilan suhde sekä muoto- ja värikontrastit. Rantasen periaatteista jäsentely jää sinänsä toteutumatta, koska sivulla oikeastaan kaikki osat ovat samanarvoisia eikä niiden välille ole luotu

REPORTAASI: AURINGON JÄLJILLÄ

KORTTIKÄÄNTÄJÄN PÄÄLLÄ ON SUUREN KOKOINEN AURINGON KÄYTTÖKÄSIKIRJA, JONKA KANSI ON KÄYTTÖKÄSIKIRJAN KANSI.

Kuuluaan, että... Auringon jäljillä... Auringon jäljillä... Auringon jäljillä...

"Joulukuun kuvissa Aurinko juuri viästää taivaanrannayttä."

...Aurinko juuri viästää taivaanrannayttä... Auringon jäljillä... Auringon jäljillä...

...Aurinko juuri viästää taivaanrannayttä... Auringon jäljillä... Auringon jäljillä...

REPORTAASI: AURINGON JÄLJILLÄ

MAKKAALAN MAALITIN... AURINGON JÄLJILLÄ.

"Silmä ei Auringon liikettä näe, mutta jos seisot solarigrafipurkin vieressä, voit kehittää tuosta päivästä muistoksi kuvan, johon Auringon raita valotuu."

MAKKAALAN MAALITIN... AURINGON JÄLJILLÄ.

REPORTAASI: AURINGON JÄLJILLÄ

REPORTAASI: AURINGON JÄLJILLÄ

...Aurinko juuri viästää taivaanrannayttä... Auringon jäljillä... Auringon jäljillä...

"Purkkiasistentteja on työllistetty sataja, ja valokuvia on kertynyt kaikilta mantereilta Antarktista lukuun ottamatta."

...Purkkiasistentteja on työllistetty sataja... Auringon jäljillä... Auringon jäljillä...

Näin teet solarigrafipurkin

- 1. Tyhjentä... 2. Tyhjä... 3. Tyhjä... 4. Tyhjä... 5. Tyhjä... 6. Tyhjä... 7. Tyhjä... 8. Tyhjä... 9. Tyhjä... 10. Tyhjä...

Kuvio 10. Feature-sivut, Kaleva 24.12.2010.

Tuomariston arvio aukeamista, jotka on esitetty kuviossa 10:

Visuaalisesti moderni, raikas taitto. Typografian ja tyhjän tilan käyttö on ansiokasta. Avaussivulla on rohkeasti pelkkä ingressi, mikä Suomessa on harvinaista. Grafiikka, kuvat ja juttu on viimeistelty hyvin. Tulee olo, että neulanreikäkuvia haluaisi nähdä enemmänkin. Mukana on myös hyötynäkökulma: lukijalle kerrotaan, kuinka solarigrafia-purkki tehdään. (Sanomalehtien Liitto 2011.)

5.2.1 Formaali sisällön analyysi vuoden 2010 parhaasta featuresivusta

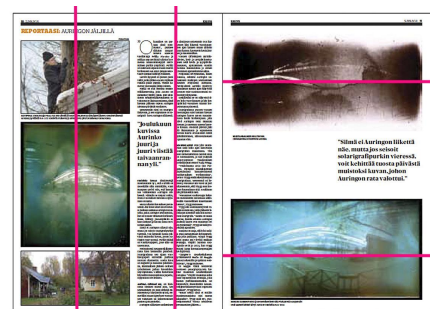
Ensimmäistä aukeamaa hallitsevat sinisen eri sävyt. Aukeaman toiseksi pääväriksi nousee musta. Sivut koostuvat vähäisestä tekstistä, runsaasta tyhjästä tilasta ja kahdesta suuremmasta valokuvasta. Mukana on myös yksi pienempi sekä yksi syvätyy valokuva. Sinisen vastavärinä aukeaman vasemman sivun yläkulmasta löytyy pilkahdus oranssia tekstiä.

Kuten kuviossa 11 on havainnollistettu, kuva-pinta jakautuu karkeasti tarkasteltuna kolmeen osaan: vasemman sivun yläosan valkoiseen, tyhjiin tilaan, sen alapuolella olevaan tekstiosuuteen ja koko oikean sivun täyttämään kuva- ja tekstikokonaisuuteen. Sommitelmallisesti aukeama muistuttaa kolmiosommitelmaa ja myös oikean puoleisen sivun pääkuvissa on nähtävissä voimakkaita kolmi-on muotoja.

Toisella aukeamalla väriskaala vaihtuu sinisestä maanläheisempiin vihreän ja ruskean eri sävyihin. Tälläkin aukeamalla on tehty jako kolmeen: vasemmalla sivulla on kaksi pystysuoraa osaa ja oikea sivu muodostaa oman vaakasuuntaisemman kokonaisuutensa. Vasemman sivun vasenta puolta hallitsee kolme valokuvaa, joista keskimmäinen on suurempi kuin sen ylä- ja alapuolella olevat. Keskimmäinen kuva on myös väreiltään voimakkain, joten katse kiinnittyy siihen erityisen helposti. Aukeaman oikealla sivulla on käytetty lyhyttä

Kuvio 11. Kalevan featuresivujen avausaukeama jakautuu kolmeen osaan.

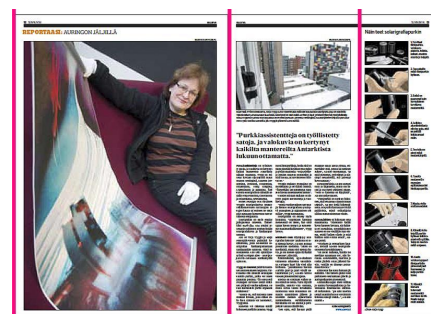

Kuvio 12. Kalevan featuresivujen toisella aukeamalla on sekä vertikaali- että horisontaalisommitelmaa.

tekstiä ja tyhjää tilaa erottamaan kahta lähes samankokoista vaakakuvaa. Ylempi kuva muodostuu tummanruskean sävyistä, joita rikkovat vain kaksi kaarevaa valkoista viivaa. Alempi kuva on sekoitus turkoosia ja ruskeaa, mutta myös tässä kuvassa valkoiset valokaaret ovat pääosassa. Toisin kuin yläkuvassa, alemmassa kuvassa silmä voi löytää myös tunnistettavia elementtejä.

Kokonaisuutena aukeama hyödyntää erilaisia kontrasteja niin väri, koko, kuin tyhjä-täytetty tila -akselilla. Kuten kuviossa 12 on havainnollistettu, sommitelmallisesti aukeamalta löytyy sekä pysty että vaakasommitelua. Pääkuvien sisällä painon on saanut vaakasuora sommittelu, jota elävöittää valkoisten viivojen kaarevuus ja voimakas liikkeen tuntu.

Kolmas aukeama jakautuu edellisten tavoin kolmeen osaan. Vasenta sivua hallitsee koko sivun täyttämä kuva sohvilla istuvasta ihmisestä, joka esittelee suurta vedosta valokuvasta. Oikean puoleinen sivu jakautuu vertikaalisesti kahteen osaan, joista ensimmäinen muodostuu yhdestä kuvasta, leveästä suuren pistekoon tekstipalstasta ja kolmeen palstaan jaetusta leipätekstistä. Aukeaman viimeinen osa rakentuu kymmenestä päällekkäin olevasta pienehköstä vaakakuvasta joiden oikealla puolella on tekstiä. Kuviossa 13 näkyy selkeästi aukeaman kolme erillistä pystysuoraa osiota.

Kuvio 13. Kalevan featuresivujen viimeinen aukeama jakautuu jälleen selkeästi kolmeen osaan.

Sivukokonaisuutta tarkasteltaessa sivujen rytmi hahmottuu typografisten vaihteluiden, kuvien ja tekstien sijaintien sekä tyhjän ja täytetyn tilan vaihtelun kautta. Kaikki sivut yhdessä muodostavat dynaamisen kokonaisuuden, vaikka yksittäistä sivua katsottaessa sommitelma saattaa olla hyvinkin staattinen.

5.2.2 Sisällön analyysi vuoden 2010 parhaasta featuresivusta

Juttu kertoo neulanreikäkameralla kuvaamisesta, tarkemmin eriteltynä solarigrafiasta. Solarigrafia on tekniikka, jossa neulanreikäkamera jätetään kuvaamaan auringon liikkeitä hyvinkin pitkiksi ajoiksi. Sanomalehtien Liiton *Pakko lukea – Vuoden parhaat -kilpailujen satoa* -teoksessa (Tuohino 2011, 114) Kalevan valokuvaaja Pekka Ala-aho

kertoo asettaneensa solarigrafiapurkkeja 25:teen eri paikkaan ympäri Oulua. Valotusaika purkeissa on ollut yli kaksi kuukautta (Tuohino 2011, 114).

Juttu alkaa runollisella otsikolla “Valon jäljillä”, jota ensimmäisellä aukeamalla seuraa selittävänä tekstinä vain ingressi ja valokuvaaja Pekka Ala-ahon sitaatti, jossa hän luonnehtii kokonaisuuden kuvia ja niiden olemusta. Jo ensimmäisellä aukeamalla on unenomainen, pysähtynyt tunnelma, joka kuvaa hyvin myös koko kolmen aukeaman sivukokonaisuutta.

Juttu on ilmestynyt Kalevassa jouluaattona, jolloin Suomi veloo pahimman pimeyden kourissa. Kynttilät, jouluvalot ja kimaltavat koristeet valaisevat juhlan aikaa, mutta auringonvalo on tähän aikaan vuodesta lähestulkoon muisto vain. Valon jäljillä -juttu tuo omalta osaltaan valoa alkutalven pimeyteen. Jutun solarigariat piirtävät auringon liikkeitä valkoisina valokuovina ja muistuttavat omalta osaltaan auringon olemassa olosta, vaikkei sitä juuri nyt näkyisikään. Kuvat ovat myös esteettisesti ilahduttava poikkeama sanomalehtien tarkkojen ja yksityiskohtaisten uutiskuvien rinnalla. Temaattisesti ajatus hitaudesta, keskittymisestä ja hyvin epäteknisestä suorituksesta muistuttaa osaltaan myös meneillään olevasta luonnon kiertokulun vaiheesta. Talvella on tarkoituskin levätä ja ottaa rauhallisemmin, että keväällä olisi taas uutta energiaa ja intoa kasvaa ja elää kiihkeämmin. Yleisestikin hektisen yhteiskunnan pyörteissä, varsinkin joulukiireiden keskellä, lienee välillä myös rentouttavaa ja tarkoituksenmukaista muistaa hitauden ja rauhallisuuden merkitys elämässä. Aina nopein ja tehokkain ratkaisu ei ole välttämättä se toimivin mahdollinen, eikä ympäröivä pikku hiljaa kaikille alueille kurkottava “pikaruoka”-kulttuuri tuota tyydytystä.

Taitollisesti kokonaisuus on rauhallinen ja tasapainoinen – välillä kenties tylsyyteen asti. Kuvakoot eivät juuri vaihtele keskenään, ja kahden ensimmäisen aukeaman oikean sivun rakenne on hyvin samankaltainen. Sisältö ja jutun ulkoasu kuitenkin tukevat toisiaan ja konstailematon taitto antaa tilaa sanomalehdessä harvinaislaatuksille kuville. Moenin ja Rantasen periaatteista mielestäni parhaiten toteutuvat jäsentely ja ylipäättään hierarkian esittäminen. Kuvat ovat selvästi taiton keskiössä, ja lukija johdatellaan artikkelin pariin juuri visuaalisten koukkujen avulla. Kontrasteja tarkasteltaessa parhaiten esiin nousevat tyhjän tilan ja kuvien sekä tekstien suhteet. Sitatit ovat suuremmalla pistekoolla ja osittain leveämmässä palstassa kuin leipäteksti ja monesti niiden ympärille on jätetty runsaasti tyhjää tilaa. Sen sijaan jo aiemmin mainitsemani kuvakokojen samankaltaisuus heikentää kontrastien vaikutusta. Rantasen peräänkuuluttamaa pa-

lastelua jutusta löytyy selkeimmin viimeiseltä aukeamalta, jossa on varsin lukijaystävällisesti esitetty vaihe vaiheelta solarigrafiaapurkin rakennusohjeet.

5.3 Paras etusivu 2011, Helsingin Sanomat

SUNNUNTAINA 24. HEINÄKUUTA 2011

HELSINGIN SANOMAT

N:o 199 (4040) viikko 29 ilmestynyt 2,85 € (sis. alv) kotiin toimitus 6,78 € (sis. alv) (24 k:n jatkuva tilaus) Lajittelukohtainen: HS Fiktiivisessä lehdessä: HS Fiktiivisessä lehdessä: 58 sivua 00079-11-29

Surun saari

Tänään Suomi suruiluttaa Norjan joukkomurhan uhrien muistolle. Oslon keskustaan ja Utøyan leirisaareen perjantaina pommein ja asein iskenyt mies tappoi yli 90 ihmistä. Hyökkäys oli historian tuhoisin yksittäinen joukkoampuminen. "Norjaa ei voi pommittaa hiljaiseksi", sanoi pääministeri Jens Stoltenberg.

MAIJA THAMM 1/11

A 2 Norjan suru on Suomen suru **A 3** Suurin osa uhreista nuoria **A 4–A 5** Teloitus kesti puolitoma tuntia **A 6** Oslo hiljentyi **A 7** Äärimielinen terroristi **A 8** Kriisistä selviää puhumalla

Kuvio 14. Etusivu, Helsingin Sanomat 24. 7.2011.

Tuomariston arvio sivusta, joka on esitetty kuviossa 14:

Harvinainen sanomalehden kansi. Tyylikäs, vähän kuin hieno mainos. Vaikuttava broadsheetkoossa. Kuvassa on synkät, erittäin kauniit sävyt. Oranssiin pukeutuneet hahmot veneissä saaren edustalla ovat hieno yksityiskohta ja tuovat hiljaiseen idylliin vaaran tuntua. Tässä hätkäyttää se, että Hesari menee noin tunne edellä. On luotettu siihen, että kuva riittää. (Sanomalehtien Liitto 2014a.)

5.3.1 Formaali sisällön analyysi vuoden 2011 parhaasta etusivusta

Tämä etusivu on hyvin vähäeleinen ja yksinkertainen. Yläosassa on nimiö, jossa on lehden nimi paksuilla versaalikirjaimilla. Nimiössä on myös viivakoodi ja pienellä perustiedot lehdestä, kuten ilmestymispäivä, sivumäärä ja hintatiedot. Nimiön erottaa muusta sivusta keskiharmaa paksuhko horisontaaliviiva.

Sivun alaosa koostuu suuresta, siniharmaasta valokuvasta, jonka päällä on mustaa, selkeää, antiikvakirjaimin ladottua tekstiä. Teksti koostuu lyhyestä otsikosta ja neljän lauseen ingressin omaisesta tekstistä, joka on tasattu keskitetysti ja muoto kapenee alaspäin mentäessä. Valokuvan alapuolella on vielä yhden rivin verran mustaa tekstiä, joista osaa on korostettu vahvemmalla kirjainleikkauksella.

Kuva koostuu pehmeistä luonnon muodoista, joista alaosa hallitsee tumma ja kaapeahko kaistale. Kaistalletta ympäröi tummansininen, aaltoileva pinta, josta erottuu yksi valkoinen horisontaali viiva. Viivan päässä on valkoinen objekti, jonka päällä on erotettavissa oransseja pisteitä. Tummempaan kaistaleen yläpuolella siniharmaat sävyt jatkuvat ikään kuin kerroksittain vaalentuen kohti lehden nimiötä. Kuvan voi katsoa jakautuvan kolmasosiin, joista alin kolmannes on tummin ja kaksi kolmannesta vaalentuvat suhteellisen portaattomasti yläosaa kohden. Kuviossa 15 on havainnollistettu kuvan kolmeen osaan jakautuminen vaakalinjojen avulla.

Kuvio 15. Helsingin Sanomien etusivu jakautuu kolmeen osaan värisävyjen ja valöörien mukaan.

Kuva on tunnelmaltaan harmoninen, mutta samalla osittain värisävyistään johtuen, surumielinen. Eri sinisen ja harmaan sävyt ja valöörit luovat yhdessä mustan tekstin ja tumman alakaistaleen kanssa kuvalle pysähtyneen ja synkän tunnelman. Liikettä ja dynaamisuutta kuvassa edustaa valkoinen viiva ja sen päässä sijaitsevat oranssit hahmot. Kokonaisuutena etusivu rakentaa mielikuvaa, johon liittyy niin harmonisuutta, tasapainoa, synkkyyttä kuin surullisuuttakin.

5.3.2 Sisällön analyysi vuoden 2011 parhaasta etusivusta

Kuten tuomaristokin toteaa, voittanut Hesarin kansi on varsin epätyypillinen etusivu sanomalehdelle. Yhteen valokuvaan ja yhteen aiheeseen liittyvä etusivu tai premiääri on harvinaisuus, joka tämän kaltaisen uutisen kyseessä ollessa on kuitenkin varsin perusteltu ratkaisu. Norjan joukkosurma Oslon keskustassa ja Utøyen saarella vuonna 2011 kohahdutti koko maailmaa, eikä tietenkään vähiten Eurooppaa ja Pohjoismaita. Rikkaana ja rauhallisena tunnettu valtio joutui kohtaamaan tilanteen, johon ei mitenkään oltu osattu varautua etukäteen. Kuten palkitussa kannessa todetaan, tämä tragedia oli historian tuhoisin yksittäinen joukkoampuminen, jossa yli 90 ihmistä sai surmansa. Kannen visuaalinen suunnittelu tukee uutisen aiheuttamaa hämmennyksen ja selittämättömyyden tunnetta. Otsikko Surun saari kertoo jo itsessään hiljaisesti ajankohdan yleisestä tunnelmasta, jota lehdistön mukaan määrittä juuri suru, hämmennys ja ihmetys niin väkivaltaisesta ja absurdilta tuntuvasta teosta Norjan kaltaisessa rauhallisena ja tasaisena pidetyssä yhteiskunnassa. Myös valittu kuva tukee surullista ja uhkaavaa tunnelmaa, jota tapaus eittämättä herätti. Kuvan alakuloinen maisema rinnastuu luonnonvoimien kautta tapahtuneen sattumanvaraisuuteen ja ennakoimattomuuteen sekä herättää voimakkaita tunteita ja kysymyksiä niin ihmisen pienuudesta kuin asioihin vaikuttamisen mahdollisuuksista ylipäättään. Mihin maailmassa pystymme vaikuttamaan ja mihin emme? Mielestäni kannen minimalismi ilmentää tyhjyyden tunnetta ja ihmetystä tapahtuneen edessä visuaalisesti ja kerronnallisesti yhdenmukaisella tavalla.

Koska etusivu on muutenkin varsin poikkeuksellinen, ei se nähdäkseni kaikilta osin toteuta Moenin periaatteiden mukaista suunnittelun filosofiaa. Sivun on kyllä tasapainoinen, mutta siinä ei juurikaan ole nähtävissä kontrasteja, yläosan vaaleaa taivasta ja sen päällä olevaa tummaa tekstiä lukuun ottamatta. Myöskin sisällön hierarkkinen ilmentäminen on mahdotonta, koska esillä on vain yksi sisällöllinen kokonaisuus. Ykseys sen sijaan suorastaan huokuu kannesta – teemoja on vain yksi ja se on todellakin harkittu ja visuaalisesti yhdenmukaisesti rakennettu kokonaisuus. Rantasen ajatuksista parhai-

ten toteutuvat yksinkertaisuus ja selkeys. Näin minimalistisessa sivussa ei esimerkiksi palasteluun mitään tarvetta, tai mahdollisuuksia, olisikaan. Tämän etusivun kohdalla Moenin ja Rantasen suunnittelun periaatteet eivät kenties olekaan kovin olennaisia visuaalisen vaikuttavuuden kannalta.

Tuomariston arvio sivusta, joka on esitetty kuviossa 16:

Loistava idea on tässä kuningas. Keinot, joilla idea tuodaan esiin, ovat hyvin hallinnassa. Yksinkertaisuus viehättää. Fraktuuran käyttö on oivaltavaa. Yksinkertaisilla typografisilla konsteilla kerrotaan jutun idea. Myös sisältö on hauska, nopeasti luettava ja hyvin jäsennelty. Tämä on koko perheen juttu. Kuvitus ja sisältö ovat samaa kokonaisuutta. Leikittelevyydestä plussaa. (Suomen lehdistö 2013.)

5.4.1 Formaali sisällön analyysi vuoden 2011 parhaasta featuresivusta

Sivu jakautuu, jälleen kerran, karkeasti määriteltynä kolmeen osaan: sivun matalaan, paljon tyhjää tilaa käyttävään yläosaan, suurimman pinta-alan saavaan keskiosaan ja alhaalla vielä yläosaakin matalampaan alaosaan. Kuviossa 17 on havainnollistettu sivun erilaisia kolmijakoja sekä havaittavia diagonaalilinjoja.

Sivun yläosassa on ensin kerrottu vaakasuorin viivoin erotetulla alueella sivunumero, lehden nimi ja ilmestymispäivä. Tietojen alapuolella sivun vasemmassa yläkulmassa on lihava, oranssi antiikvaot-sikko, ja otsikon alla muutaman tyhjän rivin jälkeen kaksi riviä mustaa tekstiä. Oikeassa yläkulmassa on viiden rivin verran tekstiä, josta ylin rivi on lihavampaa ja sen ensimmäinen sana muuten mustasta tekstistä poiketen oranssi. Neljän alemman rivin alussa on oransseja tähtiä, mutta muutoin teksti on mustaa.

Sivun suurin, keskimäinen osa jatkaa tutulla väriskaalalla: mustaa, oranssia ja valkoista. Ensimmäisenä katse kohdistuu koko sivua hallitsevaan mustaan kirjain- ja numeroyhdistelmään, joka on sommiteltu aivan keskelle sivua. Yhdistelmä on niin suuri, että sen sisälle mahtuu oranssi otsikko, jonka alle vielä rivin verran mustaa tekstiä. Kokonaisuuden alla on kolme erillistä tekstiosiota, joista jokaisen aloittaa oranssi sana. Muutoin tekstit ovat mustia. Keskiosan kokonaisuuden ympärillä on samankaltaisia groteskilla kirjaintyyllillä taitettuja sanoja ja kirjain- tai kirjain- ja numeroyhdistelmiä erikokoisina versioina. Yhdistelmien alla on aina yksi tai useampi sana, jotka on esitetty pienemmällä pistekoolla ja fraktuuratyyllisellä kirjainleikkauksella. Kaikkia yhdistelmiä tai sanoja ja alapuolen tekstejä ympäröi vaaleanharmaa suorakaiteen muotoinen laa-

Kuvio 17. Aamulehden feature-sivulla on havaittavissa diagonaalilinjoja.

tikko. Sivun matalimmassa alaosassa on viisi koko sivun levyistä riviä erivahvuista mustaa tekstiä, ensimmäistä oranssia sanaa lukuun ottamatta.

Kokonaisuutena sivu muodostaa dynaamisen, joskin hyvin kaksiulotteisen pinnan. Sivun kolmen vaakaan jaetun osan lisäksi sivulla on nähtävissä diagonaalisia suuntia. Pistekoon suuret vaihtelut ja kahden kirjainleikkauksen kontrasti luovat pinnalle jännitteitä, eikä pinta vaikuta tylsältä tai sekavalta, vaikka se koostuukin ainoastaan tekstistä.

5.4.2 Sisällön analyysi vuoden 2011 parhaasta featuresivusta

Kielestä ja sen muutoksesta kertova juttu herättää taatusti lukijan mielenkiinnon. Erikoisen ulkoasu vetää katseen puoleensa väistämättä, mutta pian myös itse sisältö alkaa kiinnostaa. Miten venyvä ja muuttuva suomen kieli onkaan! Lukijasta riippuen sanat ja kirjainyhdistelmät ovat tuttuja tai täysin vailla merkitystä. Kuuluipa kumpaan ryhmään tahansa, lienee kiinnostavaa lukea, minkälaiset merkitykset joku toinen taho on kirjaimille määritellyt.

Jutun ovat koonneet Liisa Mayow, Katja Kärki ja Outi Tehomaa, ja sanastoa on kysytty yläkouluikäisiltä oppilailta eri puolilta Suomea. Otsikko Kielestä C8 (C8=sekaisin) kertoo jo varsin paljon, mistä jutussa on kysymys. Alle sommitellut ingressinomaiset tekstit selventävät, kuinka kunkin kohderyhmän tulee juttuun suhtautua. Vielä on faktatyyllisesti todettu, että nuorten kielestähän tässä tarkemmin ottaen puhutaan. Pääsääntöisesti jutun uudissanat rakentuvat lyhenteistä, englannista johdetuista sanoista, asioille muodostuneista lempinimistä tai näiden yhdistelmistä. Suurin osa sanoista on varsin helposti yhdistettävissä kantamuotoonsa, mutta kieltämättä joidenkin merkitykset vaikuttavat pienen ryhmän sisäpiirivitseiltä. Ingressissä kerrotaan, että nuorten kieli onkin paikallista, vaikka internetin välityksellä uusia sanoja leviää koko maahan.

Kuten tuomaristokin perusteluissaan huomio, jutun visuaalinen esitystapa tukee varsin osuvasti sen sisältöä. Moderni typografia uudissanoissa kohtaa hauskesti fraktuuran eli goottilaisen kirjaintyyppin, joka on peräisin 1500-luvun Saksasta (Itkonen 2007, 67), sanojen merkityksiä selittävässä osissa. Kuilu nuorten ja vanhempien kielenkäytön välillä voi toisinaan varmasti tuntua näinkin suurelta. Ensisilmäyksellä abstraktilta vaikuttava sisältö ja yksinkertainen, tyylitelty taitto puhuvat samaa kieltä. Typografian ja pistekokojen vaihtelut tuovat sivulle eloisuutta, vaikka pinta ei muuta kuvitusta olekaan saanut.

Moenin suunnittelun periaatteiden mukaan mielestäni sivulla painottuvat selkeimmin tasapaino, yhtenäisyys ja kontrastit. Varsinkin kokokontrastit ovat huomattavia. Myös sivun mittasuhteet luovat harmoniaa ja järjestystä pinnassa. Nähdäkseni tällä sivulla toteutuvat myös useimmat Rantasen ajatukset visuaalisesta hahmottamisesta. Sivu on selkeä sekä yksinkertainen ja siinä on kontrasteja. Juttu on jäsennelty ja palasteltu, ja viesti tulee helposti esille. Kovin selkeää tai järjestelmällistä hierarkian esittämistä sivulla ei tosin ole. Miksi vaikkapa "mauto" (mauto = mopoauto) on saanut suuremman tilan kuin "käty" (käty = kämppä tyhjä, bileet)? Toisaalta, millä keinoin toisistaan erillisiä, mutta jutun kontekstissa täysin rinnasteisia sanoja ylipäättään voitaisiin objektiivisesti arvottaa? Tältä kannalta sivua on rakennettu mielestäni puhtaasti visuaalisuuden ehdoilla.

AAMULEHTI

Talous: Yt-neuvottelujen ja irtisanomisten vyöry lietsoo yritysten vastaista ilmapiiriä huonolla hetkellä. Pääkirjoitus A2
Vaalikeskustelu: Ministeri jätti taitavasti kertomatta, että kuntien rahoitusasema heikkenee ensi vuonna. Lukijalta B17

Vilkkoo 38 Nro 262 (42475) 131. vuokarta Sunnuntai 23. syyskuuta 2012 Hinta 3,00 €

On niitä hyviäkin uutisia

Mitä: Eurokriisi, rajut rikokset ja massairisanomiset synkentävät kuvaa todellisuudesta. Hyvät uutiset jäävät pimentoon, vaikka moni asia on paremmin kuin ennen.

Löytö: Etsimme tilastoista asioita, jotka ovat kehittyneet Suomessa hyvään suuntaan. Niitä löytyi helposti useita kymmeniä monelta elämänelimeltä.

Esimerkit: Professori Esko Valtaojasta elämme paremmin kuin koskaan. Usein unohtuu vaikkapa se, että tietoa on tarjolla nyt vapaammin kuin ennen.

Koruliike ryöstettiin keskipäivällä

Nokia: Ryöstäjät söivät Timantitiet-liikkeenstä ehkä jopa kymmenien tuhansien eurojen soaillin.
 Vaara: Liikkeen myyjä pakotettiin aseella lantalle ja sidottiin.
 - Uutiset A5

Lähesti hyvää -tapaturmat huolestuttavat. Aikamäärä vaurioitui. 4-vuotias Salla Aivakainen pääsi kertomaan hevosen pelonkäännöksestä ensi kertaa.

Suomalaisilla menee nyt monessa asiassa paremmin kuin koskaan

Eikä tässä vielä kaikki. Sivulla A4 40 asiaa, joista kannattaa iloitaa.

Sallan jännä ensiratsastus

Tempere-Ensiratsuri A18

Hyvä arki

Varaudu - Ison asunnon hintaan 4 000 euroa lisää veronkorotuksen takia

Näkökulma

Avomielinen Timo Soini kertoo retisissä, mihin numeroon saa soittaa

Pirkanmaan sää + Sää A14

Aamu +8 Päivä +8 Ilta +8

A	B
Pääkirjoitus 2	Sunnuntai 25
Lukijat 4-5	Näkökulma 18
Kotimaa 7-9	Lukijalle 17-18
Terveystiet 20	Henkilöt 29
Uutiset 13-17	Kulttuuri 30
Hyvä arki 23	Uutiset 21-24
Sää 24	Mielipiteet 22-23
	Luetellut 24-29
	Ilmoitukset 30
	Tilasto 31-32

Kuvio 18. Etusivu, Aamulehti 21.9.2012.

Tuomariston arvio sivusta, joka on esitetty kuviossa 18:

Kiinnostavaa luettavaa ja pätevää tietoa! Plussaa on sekin, että tarjotaan ratkaisuja ja lukijalle annetaan mahdollisuus nousta hetkeksi arkioloskolan yläpuolelle ottamalla esiin hyviä asioita. Infograafisesti oikein toteutettu kokonaisuus, jonka hyvien pelkistysten ansiosta lukija tajuaa heti, mistä on kyse. Isosta ja monitulkintaisesta tilastosta on onnistuttu tekemään toimivia tiivistyksiä elämän peruspilareista. (Sanomalehtien Liitto 2014a.)

5.5.1 Formaali sisällön analyysi vuoden 2012 parhaasta etusivusta

Tätä etusivua hallitsevat voimakkaasti oranssin eri sävyt. Oranssin lisäksi pääväreinä komeilevat sininen ja musta. Aamulehden nimiöosa koostuu suurista sinisistä versaalikirjaimista ja kahdesta erillisestä, pienemmästä mustasta tekstiosasta, joiden alussa sanoja on korostettu violetilla. Tällä sivulla nimiössä on myös yksi pieni, värillinen ilmoitus.

Nimiön alapuolinen sivu jakautuu kolmeen leveämpään ja yhteen kapeampaan palstaan. Kapea palsta on sivun oikeassa laidassa, ja siinä on sekä tekstiä että kuvaa. Kapea palsta jakautuu vielä kahdeksaan päällekkäin olevaan erisuuruiseen osaan. Kuviossa 19 on selvennetty sivun osajakoa. Kuten koko sivua, myös tätä palstaa hallitsee värillisesti sininen, musta ja oranssi. Palstalla on tekstin lisäksi kaksi valokuvaa, kolme graafista elementtiä ja viivakoodi.

Sivun pääpaino on kolmella ensimmäisellä palstalla, jotka muodostavat temaattisen kokonaisuuden. Yläosassa on paksuin päätteettömin kirjaimin kirjoitettu musta otsikko, jonka alla on kolme erillisin sinisin iskusanoin aloitettua, mustalla päätteellisellä tekstillä jatkuvaa matalaa vierekkäistä palstaa. Musta ja paksu horisontaaliviiva rajaa nämä tekstiosiot erilleen sivun alaosaan, joka muodostuu tekstin ja eri tavalla toteutettujen graafisten esitysten kokonaisuudesta.

Pääkuvana on oranssi, vektorigrafiikan keinoin toteutettu käsi, joka nostaa peukaloa ylöspäin. Muutoin huomio kiinnittyy oranssiin hymynaamaan ja tiskiharjaan, sekä musta-oranssi-tummanpunaiseen pylväsgraafiikkaan sivun alaosaan. Tyhjää tilaa sivulle ei juurikaan ole jätetty.

Kuvio 19. Aamulehden etusivu koostuu selkeistä lohkoista.

5.5.2 Sisällön analyysi vuoden 2012 parhaasta etusivusta

Sisällöllisesti sivu keskittyy esittelemään hyviä tilastollisia muutoksia joita Suomessa on vuosien varrella tapahtunut. Vuonna 2012 Suomi oli ollut taantuman kourissa suunnilleen neljä vuotta, ja kyseisenä syksynä ei vielä kukaan ollut näköpiirissä suurempia muutoksia parempaan suuntaan. Kysymys, mikä ajoi Aamulehden tekemään juuri sunnuntaina 23. syyskuuta 2012 iloisen, positiivisuutta henkivän etusivun, jäänee vaille vastausta, mutta tasaiseen taantumaan ja sen kautta normaaliksi olotilaksi muuttuneeseen huoleen taloudesta kansi varmasti antoi kaivattua toisenlaista näkökulmaa.

Oranssi värimaailma tukee hyvin sisällön positiivista tunnelmaa. Keltainen ja oranssi voidaan yhdistää esimerkiksi energisyyteen, lämpöön ja yleisesti positiivisiin tunteisiin (Rantanen 2007, 174). Oranssin vastaväriä Aamulehden sininen tunnusväri luo huomattavaa värikontrastia sivun värimaailmaan. Myös leikkisä ja ilomielinen muotokieli tukevat sisältöä, vaikka joukossa on myös tavallisia, ja kenties normaalisti sivuilla esitettyinä, tylsinäkin pidettäviä pylväs- ja viivagrafiikoita.

Etusivulla esiin nostettuja tilastollisia muutoksia ovat esimerkiksi suomalaisten nousut elinikä, lapsikuolleisuuden pienuus, itsemurhien ja henkirikosten määrän radikaali lasku suhteessa menneisyyteen, parantunut liikenneturvallisuus ja koulutustason nouseminen. Pääkuvan, tai tässä tapauksessa päägrafiikan, viereinen tekstilaatikko kertoo myös, että eivät hyvä uutiset suinkaan lopu tähän – sisäsivuilla seuraa vielä 40 asiaa lisää, jotka antavat aiheita iloon.

Etusivuksi tämäkään sivu ei ole mielestäni kovin tyypillinen. Tällä kertaa aiheita on kuitenkin enemmän, nyt ei pyöritä vain yhden teeman ympärillä, vaikka se toki hallitsevasa osassa onkin. Sivulla on silti esitely normaalin premäärin tapaan lehden aiheita yleisesti, ja kerrottu missä ne sisäsivuilla sijaitsevat. Muihin palkittuihin etusivuihin nähden tälle sivulle on yllättävästi mahtunut mukaan myös yksi ilmoitus. Näin voimakkaasti informaatiografiikkaan painottuva etusivu on silti mielestäni jonkinasteinen harvinaisuus sanomalehtien kansien joukossa.

Moenin ja Rantasen periaatteisiin peilattaessa sivulla toteutuvat mielestäni monet kummankin esittämistä ulkoasusuunnittelun ajatuksista. Moenin viittaukset tasapainoon, kontrastiin ja painopisteen luomaan hierarkiaan ovat esillä selkeästi. Myös sivun elementtien mittasuhteet ovat luontevat ja rakentavat kaivattua hierarkiaa sivun sisällä.

Mielestäni ykseyskin toteutuu, sillä koko sivun esteettinen olemus ja visuaalinen suunnittelu kumpuavat samoista lähtökohdista. Rantasen ajatuksista useimmat toteutuvat myös. Selkeys, yksinkertaisuus ja jäsentely ovat nähdäkseni tällä sivulla edustettuina todella selkeästi. Kontrastit toimivat suurimmilta osin, joskin muotokielessä ja värimaailmassa niillä olisi voinut irrotella enemmänkin. Palastelun osalta sen sijaan ei juuri enempää olisi voitu enää tehdä. Asiat on esitetty selkeinä omina kokonaisuuksinaan sekä verbaalisti että infografiikan keinoin.

5.6 Paras featuresivu 2012, Aamulehti

Kuvio 20. Featuresivu, Aamulehti 11.12.2012.

Tuomariston arvio aukeamasta, joka on esitetty kuviossa 20:

Kokonaisuus on kansainvälistä tasoa, kaikki siinä on hienoa ja hallittua. Vaikka elementtejä on paljon, sisältö aukeaa lukijalle nopeasti ja on mielenkiintoinen. Onnistumisesta kertoo sekin, että elementtien paljous ei ärsytä eikä juttu tunnu ahtaaksi tungetulta. Sivulla on myös huumoria, mikä on plussaa sivukilpailun melko totisen tarjonnan joukossa. Hieno ratkaisu on myös se, että asia, joka olisi voitu kuvata vaikkapa aikajanaalla, onkin kerrottu sarjakuvalla. Aukeamaa voisi käyttää myös julisteena. (Suomen lehdistö, 2013.)

5.6.1 Formaali analyysi vuoden 2012 parhaasta featuresivusta

Huomio kiinnittyy aukeamalla ensimmäisenä sen voimakkaisiin väreihin. Pohjaväri on musta ja muina hallitsevina väreinä ovat kirkas keltainen, punainen ja sininen. Väri-maailma on hallittu, edellä mainittujen lisäksi väriskaalasta löytyy vain valkoista ja vihreää. Suurimpana katseenvangitsijana on keskiosassa sijaitseva keltainen otsikko ja sen edessä seisova ihmishahmo. Hahmo on saanut ympärilleen ympyrän muotoisen infografiikan johon katse myös helposti kiinnittyy.

Kuvio 21. Aamulehden Messias-aukeamalla on voimakas kolmiulotteisuuden tuntu.

Aukeama jakautuu vertikaalisesti kolmeen osaan. Keskiosaa hallitsee edellä mainittu suuri, groteskikirjaimin kirjoitettu otsikko, ihmishahmo ja ympyrän muotoinen grafiikka. Sekä oikealla että vasemmalla on sarjakuvamaista kuvitusta, syvätyt kuvat ihmishahmoista ja tekstiä. Horisontaalisesti tarkasteltuna sivu koostuu kapeasta yläosasta, joka on korostetusti erotettu alaosasta valkoisella viivalla. Yläosassa on tekstin lisäksi informaatiografiikkaa ja kaksi syvätyä soikean muotoista mustavalkoista valokuvaa.

Useista palasista muodostuvan kokonaisuuden ja niiden muotojen moninaisuuden kautta katsottuna aukeama vaikuttaa ensi näkemältä hieman sekavalta. Muodot ovat sekä pehmeitä ja pyöreitä että kovia ja kulmikkaita. Joukosta löytyy myös runsaasti eri paksuisia viivoja. Tekstiä on sijoitettu kuvassa ympäriinsä ja aukeaman mustan taustavärin päällä on lisäksi vaalea ruudukko. Lähempi tarkastelu kuitenkin osoittaa järjestelmällisyyttä ja hierarkisuutta. Sarjakuvamaiset sinipunaiset neliöt on tasattu tarkoin ja kokonaisuus, vaikka muodostuukin kymmenistä pienistä palasista, on tasapainoinen. Reunojen ollessa suhteellisen symmetriset, keskiosa korostuu ja muotokontrastit luovat aukeamaan dynaamisuutta. Kuviossa 21 on nähtävissä, kuinka aukeaman sommittelu luo kokonaisuuteen myös kolmiulotteisuuden tuntua keskiosan noustessa sivuosia suurempaan rooliin. Keskelle sijoitettu ihminen tuntuu olevan lähempänä katsojaa kuin aukeaman muut elementit. Myös sivuilla olevat syvätyt ihmishahmot, sekä heidän liikkeensä, on suunnattu kohti keskustaa, joka lisää kolmiulotteisuuden vaikutelmaa entisestään.

5.6.2 Sisällön analyysi vuoden 2012 parhaasta featuresivusta

Juttu kertoo jalkapalloilija Lionel Messistä ja hänen kuluneesta vuodestaan 2012. Jo otsikko kertoo, että kyseessä on jalkapallon armoitettu tähtipelaaja, taidoiltaan mahtava mies, jolle on asetettu kovia odotuksia. Otsikko viittaa osuvasti niin palloilijan nimeen kuin tämän asemaan pelikentilläkin. Kyseessä on todellakin ihmeidentekijä, pelastajakuningas jalkapallon maailmassa. Kalenterivuonna 2012 Messi löi kaikkien aikojen maaliennätyksen, päihitti oman seuransa FC Barcelonan aiemman maalikuninkaan Cesar Rodriguezin ja teki kautensa 2011–2012 aikana myös kaikkien aikojen kausiennätyksen 73 maalillaan. (Aalto 2012.)

Aukeamalla kerrotaan Messin tarina syntymästä nykyhetkeen. Jutussa korostetaan Messin saavutuksia, mutta myös hänen nöyryyttään. Aukeaman sarjakuvalla kerroksissa tiivistetyssä elämäntarinassa muistetaan mainita, että ilman vaikeuksia ei Messikään ole elämässään eteenpäin päässyt. Lapsena Messiä vaivasi kasvuhäiriö, johon hoidot olivat kalliita ja pelaamista ja hoitoja varten koitti muutto kotoa Argentiinasta Barcelonaan. Sopeutuminen ei liene ollut ainoastaan helppoa – sarjakuvan mukaan Messiä pidettiin aluksi jopa mykkänä, koska hän oli aluksi niin ujo ja hiljainen.

Aukeaman värivalinnat tukevat sisältöä monella tapaa. Pääväreinä toimivat tummansininen, punainen ja keltainen, jotka ovat myös Messin joukkueen FC Barcelonan tunnusvärit. Useiden väriteorioiden mukaan siniseen väriin liittyy assosiaatioita kylmyydestä ja kaukaisuudesta, mutta sitä pidetään myös rauhoittavana värinä. Lisäksi sillä voidaan viestiä järjestystä, kuria ja kärsivällisyyttä. (Ahjopalo-Nieminen 1999, 22; Juholin & Loiri 1998, 111; Moisander et al. 1984, 119.) Tummempia sinisen sävyjä liitetään lisäksi kuninkaallisuuteen ja arvokkuuteen (esimerkiksi kuvailut siniverinen ja kuninkaansininen) (Hintsanen 2014). Aukeamalla käytetyllä tummansinisellä voidaan siis korostaa esimerkiksi Messin ”kuninkaallisuutta” jalkapallomaailmassa. Punaista taas voidaan pitää huomio- tai varoitusvärinä, mutta sillä voidaan kokea olevan myös piristävää vaikutus (Juholin & Loiri 1999, 111). Messiin kyseiset määritelmät istuvat mainios-ti; hän on varmasti vaarallinen vastustajilleen, mutta myös erinomainen piristysruiske joukkueelleen, koko pelille ja kannattajilleen.

Nähdäkseni taitto noudattaa monilta osin Daryl Moenin ja Lasse Rantasen esittämiä suunnittelun periaatteita. Molemmat peräänkuuluttavat ennen kaikkea kontrastien merkitystä. Messias -jutussa kontrasteja riittää. Jo ensisilmäyksellä on löydettävissä aina-

kin muoto-, koko-, suunta-, vahvuus- ja värikontrasteja. Kontrastit luovat aukeamalla paitsi visuaalista kiinnostavuutta myös hierarkiaa sisällölle. Sarjakuvamainen osuus aukeamalla on täysin erilainen muuhun toteutukseen nähden: tässä osiossa kerrotaan Messin omaa elämäntarinaa. Aukeaman muut kuvat, tekstit ja informaatiografiikka keskittyvät enemmän Messin esittelyyn jalkapalloilijana sekä hänen saavutuksiinsa kyseisellä saralla. Monista palasistaan huolimatta aukeama noudattaa mielestäni myös selkeyden, yhdenmukaisuuden ja tasapainon periaatteita. Pienistä paloista muodostuu yhtenäinen kokonaisuus, joka esittelee monipuolisesti ja yksinkertaisesti yksittäisiä faktoja mutta myös laajoja asiakokonaisuuksia. Sommitelmallisesti aukeama on melko symmetrinen, mutta muun muassa sen kontrastivaihteluiden takia se ei silti ole monotoninen. Rantasen periaatteista kenties selvimmän esillä ovat jäsentely ja palastelu. Jos aukeaman faktatieto ja tarina olisi koitettu kertoa tekstivetoisemmin, ei jutulle todennäköisesti olisi riittänyt tilaksi yksi aukeama. Voittaneilla sivuilla asiat on pilkottu reilusti paloihin ja esitetty mielenkiintoisessa muodossa, mielestäni varsin lukijaa palvelevasti.

5.7 Johtopäätöksiä ja pohdintaa aineiston analyysin pohjalta

Voittaneilla sivuilla ilmenee jonkin verran yhtäläisyyksiä, vaikka niiden aiheet, sivumäärät ja sijainti lehdessä vaihtelevatkin. Huomattavin yhteinen tekijä sivujen välillä on niiden epätyypillisuus. Varsinkin etusivujen kohdalla tämä on selkeästi havaittavissa. Yleensä sanomalehtien etusivut tai premiäärit koostuvat useiden eri aiheiden esittelyistä ja seassa on monesti mukana myös ilmoituksellista aineistoa. Voittaneista etusivuisista kaksi kolmesta käsittelee vain yhtä teemaa. Kolmannellakin etusivulla suurimman tilan saa yksi kokonaisuus, vaikka tällä sivulla esiin on nostettu muitakin aiheita. Yhden etusivun yhtä ilmoitusta lukuun ottamatta ilmoitukset puuttuvat kokonaan.

Epätyypillisuus jatkuu yhden aiheen lisäksi myös etusivujen visuaalisuudessa. Vuoden 2010 paras etusivu on toteutettu hyvin kuvituksenomaisesti ja lähestulkoon vain typografisia keinoja käyttäen. Seuraavan vuoden voittaja on rakennettu yhden valokuvan varaan, tekstin jäädessä varsin minimalistiseen osaan. Vuoden 2012 voittaja on jälleen hyvin kuvituspainotteinen. Sivuja yhdistää myös graafisuus, pelkistetty ulkoasu ja aikauslehtimäinen olemus.

Featuresivujen kohdalla on vaikeaa määritellä mitään yleistä tai totuttua visuaalista esitystapaa, sillä tämän kaltaisilla sivuilla tekijöillä on yleensä enemmän aikaa ja mah-

dollisuuksia ulkoasun suunnitteluun ja toteuttamiseen. Käytävissä oleva aika mahdollistaa tietenkin erikoisempien ja vaativampien ideoiden toteutuksen, ja tämä näkyy luonnollisesti myös lopputuloksessa. Usein featuresivut ovatkin visuaalisesti sanomalehtien kiinnostavimpia ja viimeistellyimpiä kokonaisuuksia. Voittaneiden featuresivujen kohdalla taitot ovat hyvin erilaisia ja erilaisiin visuaalisiin ratkaisuihin nojaavia. Vuoden 2010 voittajasivuilla on annettu runsaasti tilaa sanomalehdessä harvemmin nähtyille taidekuvanomaisille valokuville. Vuoden 2011 voittaja rakentuu puolestaan pelkästään tekstin ja typografisten vaihteluiden varaan. Aamulehden 2012 voittanut Messias-aukeama on taas toteutettu hyvin pitkälti infografiikan keinoin.

Joitain sivujen yhtäläisyyksiä on nähtävissä selvemmin, kun sivuja tarkastelee niiden muodollisten rakenteiden kautta. Selkeimmin esiin nousevat kontrastit ja monien sivujen kohdalla toteutuva kolmijakoisuus. Sivut tai aukeamat muodostavat monissa kohdin erilaisia kolmijakoja, jotka ovat toisinaan havaittavissa hyvin selkeästi, toisinaan rakente taas on monimutkaisempi. Sivun on voitu esimerkiksi jakaa kolmeen päällekkäiseen vaakasuoraan osaan tai kolmijako voi muodostua vaikkapa tyhjän tilan, kuvien ja tekstin kesken. Myös hyvin erikokoisista alueista voi rakentua kolme omaa kokonaisuutta. Lähes jokaisella sivulla tai aukeamalla on lisäksi nähtävissä voimakkaita kontrasteja. Koko-, muoto ja värikontrastit ovat selvimmin havaittavissa, mutta myös hienovaraisempia vahvuus-, valööri-, ja rytmikontrasteja on käytetty. Pääsääntöisesti sivut ovat tasapainoisia ja dynaamisia, eikä vähäeleisemmistä sivuista tule monotonista vaikutelmaa. Useimmat aukeamat tai sivut ovat muodoltaan hyvin yhteneväisiä ja selkeitä. Moniosaisetkin kokonaisuudet puhuvat visuaalisella tasolla samaa kieltä ja helpottavat näin lukijaa sisäistämään itse artikkelin sisältöä. Daryl Moenin ja Lasse Rantasen suunnittelun periaatteiden mukaan näyttäisi siis siltä, että voittajasivujen kohdalla eniten on käytetty hyväksi juuri kontrasteja, pyrkimystä tasapainoisuuteen ja selkeyteen sekä yhtenäisyyteen tai yksinkertaisuuteen.

Kokonaisuudessaan voittaneita sivuja yhdistää epätyypillisuus ja erilaisuus. Erikoistenkin ulkoasuratkaisujen taustalla on vielä yksi yhteinen nimittäjä. Kaikkien voittaneiden sivujen ulkoasu on rakennettu niiden sisällöllisistä lähtökohdista käsin. Juhannusaattona ilmestyneen lehden etusivu on omistettu keskikesän juhalle niin sisällön kuin muodonkin kautta. Solarigrafiasta kertovassa jutussa on annettu tilaa kyseisellä menetelmällä otetuille valokuville ja jätetty muut visuaaliset elementit hyvin pienieleiseen osaan. Joukkosurmaa käsittelevällä etusivulla uutiskuva tapahtumapaikalta kiteyttää monia tunteita ja ajatuksia. Pelkästään tekstin ja typografian avulla on kerrottu kielen

muutoksesta ja sen merkityksestä eri vastaanottajaryhmille. Jo hyvin pienilläkin vihjeillä ja visuaalisilla ilmaisutavoilla on siis rakennettu kiinnostavia ja näyttäviä sivuja sisällön ehdoilla. Tässä on selkeä yhteys voittaneiden sivujen kohdalla, mutta myös yksi taiton ja ulkoasusuunnittelun yleisen tutkimisen ja rakenteiden analysoinnin vaikeus. Kun lähtökohtana on sisällöstä nouseva visuaalinen suunnittelu, on lopputuloskin aina sisältönsä mukainen. Sisällön määrittäessä muotoa on hyödytöntä ajatella yleistettäviä, usein käytettyjä visuaalisia ratkaisuja – jokainen valinta kun perustuu juuri kyseistä aihetta varten tehtyihin päätöksiin. Lähtökohtaisesti suunnittelun tietenkin tulisikin rakentua sisällön ehdoilla, mutta näin ei aina ole. Voittaneiden sivujen kohdalla tämä on kuitenkin selkeästi ollut tärkeä yhteinen nimittäjä.

Aineistona olleet sivut ovat siis epätyypillisiä sanomalehtien sivuja. Kilpailuissa tällaisten sivujen toki odottaakin saavan menestystä osakseen, sillä tavallista ja normaalia näemme ympärillämme päivittäin. Kilpailuihin lähetettävät sivut valitaan huolellisesti, ja jokaisesta kilpailuun osallistuvasta sivusta maksetaan erillinen osallistumismaksu. Kilpailujen suuresta tarjonnasta erottuakseen, valinnoissa luonnollisesti painotetaan juuri erikoisia ja joukosta erottuvia ulkoasuratkaisuja.

Myös monet arkiset sivut ovat usein näyttäviä visuaalisia esityksiä, mutta on erittäin todennäköistä, että tavallisena työpäivänä sanomalehden taittajalla ei yksinkertaisesti ole aikaa suunnitella yhtä sivua tai aukeamaa kovin pitkään. Hyvin yleisesti taittoprosessi kulkee siten, että deadline lähestyessä taittajalle ilmestyy kasa aineistoa, josta olisi nopeasti luotava järkevä ja visuaalisesti kiinnostava kokonaisuus. Kiireessä ei aina ole mahdollisuutta vertailla eri vaihtoehtoja ja ratkaisujen merkityksiä, eikä parasta mahdollista lopputulosta välttämättä ehditä joka sivulle rakentamaan. Monesti erikoiset ja epätyypilliset visuaaliset ratkaisut kuitenkin vaativat aikaa huomattavan paljon. Voittaneiden sivujen kohdalla on aikaa suunnitteluun ja toteutukseen, ainakin muutamien palkittujen kohdalla, selvästi ollutkin paljon tavallista enemmän. Esimerkiksi Aamulehti osallistui Messias-aukeamallaan myös skandinaavisten sanomalehtien ulkoasukilpailuun, jonka järjestäjänä toimii Society For News Design Scandinavia. Kultaa ja kunniaa tuli myös tästä kilpailusta. Kahteen otteeseen palkitun aukeaman suunnittelivat uutispäällikkö Minna Saarniaho ja urheilutoimittaja Pekka Aalto. Sivujen visuaalisesta suunnittelusta vastasi graafikko Asmo Raimoaho. Aamulehden verkkosivuilla tekijät kertovat, että lopulta joulukuussa julkaistua aukeamaa oli ideoitu jo alkuvuodesta 2012. Aluksi aukeaman oli tarkoitus olla kokonainen liite, mutta lopulta tekijätiimi oli kuitenkin päätenyt vain kahteen sivuun. (Aamulehti 2013.) Kyseistä aukeamaa tuskin on suunnit-

teltu aktiivisesti näin pitkää aikaa, mutta joka tapauksessa tekijöillä on ollut kauan tiedossa hyvä idea, jota on voitu rauhassa ja huolella hioa kohti parasta mahdollista lopputulosta. Myös Etelä-Suomen Sanomien palkittu juhannuskansi vuodelta 2010 on valmisteltu huolella etukäteen. Kannen tekijätiiminä toimivat kuvapääällikkö Janne Laakonen, toimituspääällikkö Elina Salo ja ulkoasupääällikkö Elina Vilpakka. (Tuohino 2011.) Etelä-Suomen Sanomien traditiona nähtävästi onkin toteuttaa juhlapyhien etusivut hieman erikoisempaan tyyliin. Sanomalehtien Liiton *Pakko lukea* -julkaisussa ulkoasupääällikkö Vilpakka sanoo, että “ellei ole sattunut maailmanluokan katastrofia, ei ole syytä tehdä juhlapyhiksi uutiskanttakaan”. Toimituspääällikkö Salo säästää, että “Täytyy vain muistaa sanoa ajoissa, ettei kanteen saa myydä ilmoituksia.” (Tuohino 2011.) Ainakin siis Etelä-Suomen Sanomissa osataan varata aikaa juhlapyhien kansien suunnitteluun ja toteutukseen jo hyvissä ajoin. Vaikka useasti ulkoasun tekijöillä ei olisikaan aikaa juuri perustaittoa kummempaan toteutukseen, on ihailtavaa huomata, että edes joskus myös visuaaliselle toteutukselle ja ideoiden jalostamiselle on varattu aikaa ja resursseja alusta alkaen.

6 Yhteenveto

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli perehtyä syvällisemmin visuaalisen suunnittelun ja taiton teoriaan, sekä tutkia Sanomalehtien Liiton Vuoden parhaat sivut -ulkoasukilpailun vuosina 2010–2012 voittaneiden sivujen rakenteita ja ominaisuuksia. Lähtökohtana oli myös selvittää, mitkä ovat hyvän taiton ja hyvän visuaalisen suunnittelun peruspilareita, ja voidaanko ylipäätään sanoa, että hyvillä taitoilla olisi joitain yhtäläisyyksiä. Pohjana opinnäytetyölle olivat alan teoriaa ja käytäntöjä käsittelevä kirjallisuus sekä aiempi tutkimus ja oma esitietämykseni aiheesta. Opinnäytetyö tehtiin kevään 2014 aikana.

Opinnäytetyö koostui johdannon lisäksi viidestä luvusta. Luvussa kaksi esiteltiin käytettävät menetelmät. Kolmannessa luvussa käsiteltiin lyhyesti yleisiä visuaalisen ja sanomalehden ulkoasun suunnittelun periaatteita sekä keskeisiä käsitteitä. Tässä osuudessa esiteltiin myös yhdysvaltalaisen ulkoasujen asiantuntijan Daryl Moenin esittämät viisi suunnittelun periaatetta, jotka olivat tasapaino (balance), kontrasti (contrast), painopiste tai hierarkia (focus), mittasuhteet (proportion) ja yhtenäisyys (unity). Samankaltaisia ajatuksia lehtien ulkoasusuunnittelusta on esittänyt myös suomalainen alan konkari Lasse Rantanen. Rantasella periaatteita oli havaittavissa enemmänkin, mutta opinnäytetyön analyysin osaksi valikoitui häneltäkin viisi periaatetta, jotka olivat selkeys, yksin-

kertaisuus, kontrasti, jäsentely ja palastelu. Luvussa neljä esiteltiin analysoitava aineisto ja kilpailun järjestäjä eli Sanomalehtien Liitto. Viidennessä luvussa keskityttiin aineiston analyysiin formaalin ja sisällön analyysin keinoin, unohtamatta Moenin ja Rantasen esittämiä ulkoasun suunnittelun periaatteita.

Mielestäni opinnäytetyön tavoitteet onnistuivat, ja pääsin pureutumaan kunnolla alan teoriaan ja valittuihin ulkoasusuunnittelun periaatteisiin. Myös analyysit aineistona toimineista sivuista selkeyttivät taittojen rakenteellisia ominaisuuksia ja taustoittivat tehtyjä visuaalisia ratkaisuja. Aineistona olleet Sanomalehtien Liiton Vuoden parhaat sivut -ulkoasukilpailun voittajat osoittautuivat epätyypilliseksi sivuiksi sanomalehdille, mutta niitä yhdisti kuitenkin sisällöstä kumpuava ulkoasun suunnittelu. Jo lähtökohtaisesti oli tiedossa, että visuaalisten ratkaisujen tulisi perustua aineiston sisältöön, mutta käytännössä näin ei läheskään aina ole. Valittu aineisto vahvisti käsitystä, että kyseisenlainen lähestymistapa on edelleen tehokas ja laajasti käytössä oleva. Koska sisältö pitkälti määrittää muotoa, mitään tiettyä kaavaa hyvälle taitolle ei luonnollisestikaan voitu määrittellä. Yleiset graafisen suunnittelun periaatteet ovat hyödyllisiä ja edelleen ajankohtaisia tuntee myös sanomalehtien ulkoasuja suunniteltaessa. Daryl Moenin ja Lasse Rantasen esittämät suunnittelun periaatteet osoittautuivat päteviksi ja käyttökelpoisiksi lehtien ulkoasuja rakennettaessa. Useat aineiston sivuista noudattivatkin monia Moenin ja Rantasen ajatuksia suunnittelussa huomioitavista tekijöistä. Selkeimmin Moenin ja Rantasen periaatteista esille nousi kontrastien merkitys artikkeleiden, sivujen ja aukeamien visuaalisessa suunnittelussa.

Työssä perehdyttiin teoriaosuuden lisäksi neljän eri sanomalehden palkittuihin sivuihin kolmen vuoden ajanjaksolla. Jatkotutkimuksen kannalta olisi kiinnostavaa laajentaa käsiteltävänä olevaa ajanjaksoa, ja ottaa tutkimukseen mukaan myös kvantitatiivinen eli määrällinen osuus. Kvantitatiivisella tutkimuksella voisi selvittää vielä konkreettisemmin aineiston yhtäläisyyksiä ja eroja. Sen lisäksi laajempi aineisto ja pidempi ajanjakso voisivat tuoda esiin kiinnostavia muutoksia voittaneiden sivujen ulkoasuista. Aineiston luonteen huomioon ottaen määrällinenkään tutkimus ei välttämättä tuottaisi yleistettävää tietoa, mutta se voisi silti selkeyttää entisestään valittujen muuttujien kautta aineiston rakenteellisia ominaisuuksia.

Varsinaisesti taittamista ja lehtien taittoja on tutkittu hyvin vähän. Aiheena tällainen tekstin ja erilaisten kuvallisten elementtien representaatio oli haastava tutkimuskohde, eikä tämän opinnäytetyön ansio ole yleisluonteisesti taiton ja taittamisen erittelemises-

sä. Sen sijaan tämän opinnäytteen hyöty on nähtävissä oman aikansa ja kulttuurisen alueensa valikoitujen sanomalehtisivujen ulkoasujen kuvauksessa ja rakenteiden havainnoinnissa. Opinnäytetyöstä voivat hyötyä alan opiskelijat ja muut visuaalisen suunnittelun parissa työskentelevät, joita taiton rakenteet kiinnostavat.

Sanomalehtien elintilan käydessä yhä ahtaammaksi, tulevien kehityssuuntien ennustaminen printtimedian maailmassa on vaikeaa. Internetin ja mobiililaitteiden vaikutuksia ei käy kiistäminen, mutta miten, milloin ja millaiseksi vaikutusten annetaan sanomalehteä muokata, jää nähtäväksi. Jatkuvasti kuvallisemmaksi muuttuvassa maailmassa visuaalisuuden asema tuskin ainakaan vähenee. Laadukkailla, hyvin toimitetuilla ja visuaalisesti kiinnostavilla kokonaisuuksilla lienee kysyntää tulevaisuudessakin – kenties myös paperille painettuna.

Lähteet

Aalto, Pekka 2012. Messias. Aamulehti. 11.12.2012.

Aamulehti 2013. Kuukausia työstetty Messias-aukeama toi Aamulehdelle kultaa ulkoasukilpailusta. [verkkosivu] <<http://www.aamulehti.fi/Kotimaa/1194845343518/artikkeli/kuukausia+tyostetty+messias-aukeama+toi+aamulehdelle+kultaa+ulkoasukilpailusta.html>> (5.4.2014)

Ahjopalo-Nieminen, Tarja 1999. Kuvittajan keinot. Helsinki: Kirjayhtymä Oy.

Anttila, Pirkko 2005. Ilmaisu, teos, tekeminen ja tutkiva toiminta. Hamina: Akatiimi Oy.

Hintsanen, Päivi 2014. Sininen. [verkkosivu] <<http://www.coloria.net/varit/sininen.htm>> (20.3.2014)

Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2010. Tutki ja kirjoita (15.–16. painos). Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Huovila, Tapani 2000. Layout as a message. Jyväskylä: University of Jyväskylä. [verkkosivu] <<http://users.jyu.fi/~huovila/k01.pdf>> (21.1.14)

Itkonen, Markus 2007. Typografian käsikirja. Helsinki: RPS-yhtiöt.

Juholin, Elisa & Loiri, Pekka 1998. Huom! Visuaalisen viestinnän käsikirja. Helsinki: Inforviestintä Oy.

Kaleva. Kaleva mediana. [verkkosivu] <http://yritysassiakkaat.kaleva.fi/mediatiedot/kaleva_mediana> (12.2.2014)

Mediatalo Esa, 2013. Mediatiedot. [verkkosivu] <http://old.mediataloesa.fi/mediatiedot/tekstisivu.tpl?sivu_id=464> (12.2.2014)

Mervola, Pekka 1995. Kirja, kirjavampi, sanomalehti. Ulkoasukierre ja suomalaisten sanomalehtien ulkoasu 1771–1994. Helsinki: Suomen historiallinen seura. Jyväskylän yliopisto.

Moen, Daryl R. 2000. Newspaper layout & design. A tem approach (4. painos). Ames: Iowa State University Press.

Moen, Daryl. 2014. Daryl Moen. [verkkosivu] <<http://darylmoen.blogspot.fi>> (14.2.2014)

Moisander, Riitta & Töyssy, Seppo & Vartiainen, Liisa & Viitanen, Pirjo 1984. Uuden lukion kuvaamataito 1. Helsinki: WSOY.

Pulkkinen, Hannu 2008. Uutisten arkkitehtuuri. Sanomalehden ulkoasun rakenteiden järjestys ja jousto. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Rantanen, Lasse 2007. Mistä on hyvät lehdet tehty? Visuaalisen journalismin keittokirja. Helsinki: Hill and Knowlton Finland Oy.

Sanomalehtien Liitto 2011. Paras juttu -kilpailu. [verkkosivu]
<http://www.sanomalehdet.fi/files/1750/20110505_vuoden_parhaat_palkitut.pdf>
(24.2.2014)

Sanomalehtien Liitto 2013. Sanomalehtien Liitto. [verkkosivu]
<http://www.sanomalehdet.fi/sanomalehtien_liitto> (24.2.2014)

Sanomalehtien Liitto 2014a. Vuoden parhaat sivut 2011. [verkkosivu]
<http://www.sanomalehdet.fi/ajankohtaista/kilpailut/vuoden_parhaat_kilpailu/vuoden_2011_parhaat_sivut> (24.2.2014)

Sanomalehtien Liitto 2014b. Suomen Lehdistö. [verkkosivu]
<http://www.sanomalehdet.fi/sanomalehtien_liitto/suomen_lehdisto_lehti> (24.2.2014)

Sanomalehtien Liitto 2014c. Vuoden parhaat -kilpailu. [verkkosivu]
<http://www.sanomalehdet.fi/ajankohtaista/kilpailut/vuoden_parhaat_kilpailu>
(24.2.2014)

STT 2014. 4.3 Hyvä lehtijuttu.
[verkkosivu] <http://stt.fi/sites/default/files/uploads/4.3_hyva_lehtijuttu.pdf> (22.1.14)

Suomen Lehdistö 2013. Vuoden parhaat sivut 2012. [verkkosivu]
<<http://www.suomenlehdisto.fi/blog/2013/04/18/vuoden-parhaat-sivut-2012-kilpailutulokset/>> (24.2.2014)

Toivanen, Antti 2014. Graafinen suunnittelu pähkinänkuoressa. [verkkosivu]
<<http://www.graafinen.com/suunnittelu/graafinen-suunnittelu-pahkinankuoressa/>>
(4.3.2014)

Tuohino, Lotta (toim.) 2011. Pakko lukea. Vuoden parhaat -kilpailujen satoa.
Helsinki: Sanomalehtien Liitto.

Wikipedia 2014a. Etelä-Suomen Sanomat. [verkkosivu]
<http://fi.wikipedia.org/wiki/Etelä-Suomen_Sanomat> (12.2.2014)

Wikipedia 2014b. Kaleva.
[verkkosivu] <[http://fi.wikipedia.org/wiki/Kaleva_\(sanomalehti\)](http://fi.wikipedia.org/wiki/Kaleva_(sanomalehti))> (12.2.2014)

Wikipedia 2014c. Helsingin Sanomat.
[verkkosivu] <http://fi.wikipedia.org/wiki/Helsingin_Sanomat> (12.2.2014)

Wikipedia 2014d. Aamulehti. [verkkosivu] <<http://fi.wikipedia.org/wiki/Aamulehti>>
(12.2.2014)

Wikipedia 2014e. Graafinen suunnittelu. [verkkosivu]
<http://fi.wikipedia.org/wiki/Visuaalinen_suunnittelu> (4.3.2014)

Kuviolähteet:

Kuviot 1–4. Kettunen, Anne 2014.

Kuvio 5, oikea puoli. Providence perfume 2010. The best & worst oils/absolutes I've ever purchased. An insider's guide to buying botanicals without wasting money. [verkkosivu] <http://providenceperfume.blogspot.fi/2010_07_01_archive.html> (23.3.2014)

Kuvio 5, vasen puoli. Lenssen, Philipp 2010. Drinks Advertisements of the 1920s. [verkkosivu] <<http://www.vintageadbrowser.com/drinks-ads-1920s/6>> (23.3.2014)

Kuvio 6, oikea puoli. Aboutroyalty 2010. Birthday of Edward VIII. [verkkosivu] <<http://aboutroyalty.blogspot.co.uk/2010/06/birthday-of-edward-viii.html>> (23.3.2014)

Kuvio 6, vasen puoli. Wikimedia 2014. NYTimes-Page1-11-11-1918.jpg. [verkkosivu] <<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:NYTimes-Page1-11-11-1918.jpg>> (23.3.2014)

Kuvio 7, yläriivi, vasen puoli. Press Europ 2014. Today's front pages. [verkkosivu] <<http://www.presseurop.eu/en/content/front-page/3250751-front-page>> (23.3.2014)

Kuvio 7, yläriivi, keskimäinen kuvio. Press Europ 2014. All Aboard the crazy train. [verkkosivu] <<http://www.presseurop.eu/en/content/news-brief/481411-all-aboard-crazy-train>> (23.3.2014)

Kuvio 7, yläriivi, oikea puoli. Bandurski, David 2009. Is Communist Party "propaganda" a relic of China's past? [verkkosivu] <<http://cmp.hku.hk/2009/05/15/1627/>> (23.3.2014)

Kuvio 7, alarivi, vasen puoli. Kiosko.net 2014. OGlobo. [verkkosivu] <http://en.kiosko.net/br/np/br_oglobo.html> (23.3.2014)

Kuvio 7, alarivi, keskimäinen kuvio. Kiosko.net 2011. Washington Post. [verkkosivu] <http://en.kiosko.net/us/2011-03-18/np/washington_post.html> (23.3.2014)

Kuvio 7, alarivi, oikea puoli. Press Europ 2014. Today's front pages. [verkkosivu] <<http://www.presseurop.eu/en/content/front-page/3250751-front-page>> (23.3.2014)

Kuviot 8–9. Etelä-Suomen Sanomat 25.6.2010.

Kuviot 10–13. Kaleva 24.12.2010.

Kuviot 14–15. Helsingin Sanomat 24.7.2011.

Kuviot 16–17. Aamulehti 1.10.2011.

Kuviot 18–19. Aamulehti 21.9.2012.

Kuviot 20–21. Aamulehti 11.12.2012.

